

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Vlaams Rechtsgenootschap te Leuven — Vergadering van 15 Juni 1952

DIENT HET WETTELIJK HUWELIJKSGOEDERENSTELSEL DOOR EEN ANDER STELSEL VERVANGEN ?

I. Preadvies door Mr JULES BEUCKELAERS,
doctor in de rechten, notaris te Berchem

De vraag beantwoorden komt neer op een afwegen van de voordelen tegenover de nadelen aan het bestaande stelsel verbonden.

De *voornaamste nadelen*, die tegen het bestaande stelsel geopperd worden, zijn de volgende :

1) Het onderscheid tussen roerende en onroerende goederen is verouderd en niet verrechtvaardigd.

2) Het stelsel van vergoedingen en wedernemingen is niet meer aangepast aan onze huidige tijdsomstandigheden van vlugge opeenvolgende muntontwaardingen.

3) Het is niet meer modern. Het is verouderd en niet meer aangepast aan de moraliteit van de bevolking.

4) De rechten van de man als hoofd van de gemeenschap zijn te groot. Hij maakt er misbruik van.

De *voornaamste voordelen*, welke aan het bestaande stelsel toegeschreven worden, zijn de volgende :

1) Het beantwoordt aan de opvatting van de overgrote meerderheid van de bevolking over het huwelijksgezag van de man, enz.

2) Alle betwisting aangaande het bewijs van ieders bezit wordt uitgeschakeld bij de massa der trouwlustigen, die slechts beginnen met wat geringe meubelen en een weinig spaargeld.

Onderzoeken wij achtereenvolgens deze verschillende voor- en nadelen :

1) *Het onderscheid tussen roerende en onroerende goederen is verouderd en niet verrechtvaardigd.*

Dit bezwaar ware te weerhouden, indien het bestaande wettelijk stelsel als gebiedend door de wetgever ware voorgeschreven.

Dit is niet het geval. Het wordt slechts suppletief door de wetgever aangewezen als het meest gepast voor de massa, die in het huwelijk treden zonder grote

fortuinen in roerende goederen te bezitten of te mogen verwachten.

Het is niet meer dan logisch aan de minderheid van gegoede lieden het initiatief over te laten een ander stelsel aan te nemen, indien zij dit verlangen en de massa der niet-bezittenden zonder onkosten van hunnentwege automatisch te laten vallen onder de bestaande huwelijksgoederengemeenschap, die aan hun opvattingen voldoet en alle moeilijkheden en betwistingen aangaande ieders bezit op een eenvoudige manier uit te sluiten.

2) *Het stelsel van vergoedingen en wedernemingen is niet meer aangepast aan onze huidige tijdsomstandigheden van vlugge en opeenvolgende muntontwaardingen.*

Aan dit euvel kan verholpen worden door :

a) Tijdig wederbeleggingen te doen. Hierin schiet ongetwijfeld de bestaande notariële praktijk van de notaris-raadsman te kort.

b) Door in de wetgeving in te lassen, dat voor de berekening der vergoedingen men de waarde dient te nemen op het ogenblik der vereffening. Aldus zou aan flagrante onrechtvaardigheid verholpen worden, b.v.:

De man bezit een stuk grond van vóór 1918 en van vóór zijn huwelijk, alsdan gekocht voor 10.000,— fr. Tijdens het huwelijk wordt er met gelden van de gemeenschap op gebouwd voor een waarde van 100.000,— fr. rond het jaar 1922. Na de oorlog van 1940 overlijdt de vrouw. Het ganse complex heeft thans een waarde van 1.000.000,— fr. Onder het bestaande stelsel hoeft de man slechts 50.000,— fr. aan de nalatenschap van de vrouw te vergoeden, wegens het geld door de gemeenschap besteed om de bouw in 1922 op te richten.

Aan deze onrechtvaardigheid kan verholpen worden

door de schatting en van het gebouw en van de grond te nemen op het ogenblik van de vereffening.

3) *Het bestaande stelsel is niet meer modern.*

Er zijn te veel echtscheidingen, scheidingen van tafel en bed, scheidingen van goederen, echtelieden die in feite gescheiden leven, faillissementen, enz. In één woord, het beantwoordt niet meer aan de verzwakte moraliteit van onze bevolking.

Voor al deze ongelukkige gevallen vormt het bestaande stelsel ongetwijfeld een euvel. Er dient gedeeld. Het is mogelijk, dat de man misbruik maakt van zijn uitgebreide macht. Langs beide zijden worden er feitelijkheden gepleegd, die door de bestaande wetgeving in rechte niet goed te maken zijn en dan ook tot onrechtvaardigheid leiden.

Men verlieze echter niet uit het oog, dat alleszins de oorzaak van deze ingewikkelde toestanden niet ligt in het bestaande wettelijk stelsel. Trouwens, al deze moeilijkheden doen zich tevens ook voor bij ieder conventioneel contract, waarbij een gemeenschap bedongen wordt.

Dat het bestaande wettelijk stelsel eerder remmend bij zulke toestanden werkt, is alleszins geen madeel. Het is daarbij totaal ondenkbaar, dat de wetgeving dient veranderd om aan zulke toestanden te verhelpen — al komen deze ook zeer veelvuldig voor — en dit in nadeel van een meerderheid van goede huwelijken, die aan de gezonde principes vasthouden van de onverbreekbaarheid van het huwelijk, gezag van de man, gemeenschappelijke arbeid en vijf in het gemeen belang van het gezin, — en voor deze goede huwelijken het wettelijk stelsel te vervangen door een scheiding van goederen met voor hen de nadelen en onvermijdelijke betwistingen, vooral bij overlijden, aangaande het bewijs van ieders bezit.

Met andere woorden, een wetgeving, die aangepast is aan de toestanden van gave en normale gezinnen, mag niet worden prijsgegeven om het de gezinnen, waarin abnormale toestanden voorkomen, gemakkelijk te maken.

4) *De man maakt misbruik van zijn recht als hoofd der gemeenschap.*

Nogmaals, deze opwerping geldt ook voor de conventionele contracten waar een gemeenschap bedongen wordt.

Volgens de bestaande opvattingen van de overgrote meerderheid van onze bevolking, dient de man te borgen voor de geldwinning en doet de vrouw het huishouden. Het Burgerlijk Wetboek heeft de man de middelen ter hand gesteld om zijn taak te vervullen. Bij normale huwelijken is er geen moeilijkheid.

De emancipatie der vrouw, hierin gevolgd door de parketten, heeft een notariële praktijk in leven geroepen, die tegen de geest en de letter van de bestaande wet is, met het onlogisch gevolg, dat een notaris, die de wet toepast, op het zwart boekje van de heer Procureur des Konings komt te staan.

Dit zijn onmogelijke toestanden, waaraan wenselijk door enkele lijnen wetgeving wordt verholpen.

Vermits de man verantwoordelijk is voor de inkomsten noodzakelijk voor het huishouden, dient hem ech-

ter alle initiatief gelaten over de goederen van de gemeenschap derwijze dat, bij passiviteit van de vrouw of bij gebrek van harentwege ernstige motieven te kunnen doen gelden over de goederen van de gemeenschap, deze zijn wil en zijn initiatieven op de goederen van de gemeenschap moet kunnen doordrijven.

Misbruiken komen meestal voor, wanneer het in het huishouden misloopt. Tegen mogelijke misbruiken zou tijdens procedures van echtscheidingen en scheidingen van tafel en bed kunnen verholpen worden door het mogelijk te maken deling uit te lokken en door te drijven op initiatief van één der echtgenoten tijdens de akten van procedure onder opschorsende voorwaarde van uitspraak der echtscheiding of scheiding van tafel en bed.

Tegenover de geopperde bezwaren staan zonder twijfel grote voordelen :

1) Het bestaande huwelijksgoederenstelsel beantwoordt aan de opvatting van de overgrote meerderheid van onze bevolking aangaande huwelijksgeslag van de man, enz.

2) Alle betwistingen en onduidelikheden aangaande het bewijs van ieders bezit worden op een eenvoudige manier bij de massa der trouwlustigen uitgeschakeld.

Wegens dit grote voordeel zouden de stelsels van de gemeenschap beperkt tot de aanwinsten en der scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten als wettelijke stelsels met het oog op de praktijk zeer betreurenswaardig uitvallen.

Alhoewel de gemeenschap beperkt tot de aanwinsten theoretisch het meest logische en rechtvaardige contract is, blijven deze eigenschappen alleszins beperkt tot de groep conventionele contracten en zou het alleszins betreurenswaardig zijn deze stelsels als suppletief voor de massa automatisch in te stellen.

De vele betwistingen aangaande het bewijs zullen advocaten ongetwijfeld veel werk verschaffen en de notarissen veel moeilijkheden.

Besluit

Het bestaande stelsel dient behouden mits enkele aanpassingen, waarvan mij de voornaamste lijken :

1) De wettelijke regeling van het gezag van de man aan de bestaande notariële praktijk, mits het initiatief effectief aan de man te laten.

2) Sommige goederen van persoonlijke aard buiten de gemeenschap te stellen op een duidelijke en formalistische manier.

3) Bij procedures van echtscheidingen of scheidingen van tafel en bed, een anticipatieve deling mogelijk te maken vóór de uitspraak der Rechtbank, en onder opschorsende voorwaarde van de voltrekking van de echtscheiding of scheiding van tafel en bed.

Ten slotte mag niet uit het oog verloren worden, dat het huwelijksgoederenrecht nauw verband houdt met het erfrecht en wenselijk de toestand van de overlevende echtgenoot of echtgenote zou dienen verstevigd. Mijs inziens zouden daardoor in de praktijk vele familietwisten worden uitgeschakeld.

Ten slotte dienen bij eventuele hervormingen te zeer ingewikkelde wetgevingen en ingewikkelde procedures vermeden. Te zeer uitgestippelde wetgevingen maken het maatschappelijk leven onaangenaam.

II. Preadvies door Mr JEAN DE VROE, doctor in de rechten, notaris te Antwerpen

§ 1. — *Ontvoogding der gehuwde vrouw.*

De hervorming van het wettelijk huwelijksgoederenstelsel kwam *ter sprake naar aanleiding van de ont-*

voogding der gehuwde vrouw. Het zwaartepunt dezer hervorming ligt dus niet zo zeer in de voor- of nadelen der wettelijke gemeenschap doch veel meer in de noodzakelijkheid en/of in de omvang van de voorgenomen

ontvoogding der gehuwde vrouw.

1. *Omvang der huidige onmondigheid der gehuwde vrouw.* In het Burgerlijk Wetboek is de onmondigheid der gehuwde vrouw volledig en radikaal. De gehuwde vrouw kan noch beheren, noch beslissen, noch zich tot wat ook verbinden. Zij kan dus geen enkele rechtshandeling stellen.

Enkel is het haar toegelaten testament te maken en tegen haar man te pleiten.

Sinds 1932 bezit zij een soort vetorecht op de handelingen van de man (art. 214 j), heeft zij beheer- en beschikkingsrecht over gereserveerde goederen, en mag ze mits algemene machtiging van de man, vrijelijk verbintenissen aangaan in het kader van haar beroep of handel. De practizijnen zullen getuigen dat deze schikkingen in feite aan de vrouw weinig voordeel bijbrachten. Tenzij misschien de mogelijkheid hun man te tergen en diens bedrijfsleven lam te leggen zodra er huwelijksmoeilijkheden ontstaan.

2. *Grond der onmondigheid.* Die onmondigheid heeft geen ernstige grond:

De ongetrouwde vrouw en de weduwe is mondig.

De theorie van het huishoudelijk mandaat der vrouw miskent in feite de onmondigheid. Hetzelfde geldt voor sommige schikkingen der Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

Vele mensen bespotten die onmondigheid als ware zij iets irreëls in tegenstrijd met de werkelijkheid.

Men beweert dat de vrouw niet bij macht is een boedel te beheren. Zijn er zoveel mannen die goed beheren? Waarheid is dat de vrouw meer voelt voor kinderverzorging dan voor geldbeheer; doch zet de vrouw voor de verantwoordelijkheid, en ze zal beter beheren dan de doorsneeman.

3. *Hervorming of afschaffing der onmondigheid.* — Er zijn twee mogelijkheden:

a) Men kan de richting van 1932 uitbreiden, en aldus het principe der onmondigheid en der mannelijke macht behouden. In dit geval kan men als huwelijksstelsel een hervormde wettelijke gemeenschap aankleven. Maar dan blijft de vrouw in feite onmondig, wat men ook theoretisch bewere. De notarissen, de banken, de postkantoren, enz. zullen verplicht zijn steeds de medewerking van de man te eisen.

b) Men kan aan de vrouw een absoluut volledige mondigheid verlenen, als ware zij niet gehuwd. Dit betekent dat zij nopens haar eigen goederen het meest uitgebreide recht van beheer- en beschikking zal hebben, en verder het recht voor zich zelf alle verbintenissen aan te gaan. In dit geval is men verplicht als huwelijksgoederenstelsel de zuivere scheiding van goederen aan te kleven.

Ons inziens is dit de goede weg. Indien we nu aarzelen zo ver te gaan, dan zullen we binnen enkele jaren een nieuwe hervorming moeten doorvoeren.

§ 2. — *Huwelijk en gemeenschap.*

Vaak wordt er gezegd dat de gemeenschap bij het huwelijk hoort, dusdanig dat zonder gemeenschap geen goed huwelijk denkbaar is.

Deze mening is meer gesteund op sleur en traditie dan op het wezen en de werkelijkheid van het huwelijk.

De weerslag van het huwelijk op de goederen is ons inziens als volgt samen te vatten:

a) Wel samenwerking tussen echtgenoten, doch geen winstbejag en geen noodzakelijkheid van aanbrengst van kapitaal in gemeenschap.

b) Gezamenlijk bijdragen tot de lasten en/of kosten van het huwelijksleven.

c) Liggend geld en huishoudelijk mobielier zullen vaak aan de beide echtgenoten toehoren, doch dit verantwoordt geenszins de oprichting ener gemeenschap.

Trouwens zijn de huwelijken niet minder goed in de talrijke landen waar de scheiding van goederen wettelijk stelsel is.

§ 3. — *Aanwinsten en erfrecht.*

Het oorspronkelijk burgerlijk wetboek gaf aan de langstlevende echtgenoot geen erfrecht, enkel een deel in de gemeenschap. Dit deel in de gemeenschap is echter soms kleiner dan de werkelijke aanbrengsten van de langstlevenden!

Sindsdien kwam het erfelijk vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot. Dat dit geen ernstig erfrecht is en dienvolgens dient uitgebreid te worden, daarover is eenieder akkoord.

Wat betreft de aanwinsten, of elke echtgenoot nu werkelijk recht heeft op een deel ervan en of de langstlevende echtgenoot recht heeft op al de aanwinsten, dit is een moeilijk vraagstuk.

De meeste trouwlustigen oordelen dat de langstlevende recht heeft op het totaal der aanwinsten en vinden het zelfs logisch dat de langstlevende echtgenoot de enige erfgenaam zou zijn van de andere, zelfs wanneer er kinderen bestaan. Later echter is het idee van deze zelfde trouwlustigen vaak heel anders.

Traditioneel werkt de man en verzorgt de vrouw het huishouden.

Men baseert het recht der vrouw op haar werk voor man en kind, haar spaarzaamheid, enz. Juister is, dat de vrouw, doordat zij haar handen vol heeft met de verzorging van het huishouden, daardoor verhinderd is zelf op een andere wijze geld te verdienen en aldus eigen aanwinsten te verwerven.

Doch eens te meer stellen we vast dat, opdat elke echtgenoot een paart in de aanwinsten zou hebben, de inrichting der gemeenschap niet noodzakelijk is en zeker niet de huidige wettelijke gemeenschap.

Een reservatair erfrecht kan dit met meer zekerheid geven; bv. recht van de langstlevende op het volledig mobielier en daarenboven op een dubbel kindspaart met minimum van 100.000,— Fr.; bij gebrede aan kinderen twee/derden volle eigendom.

In de wettelijke gemeenschap hebben de echtgenoten de indruk dat zij beiden een paart in de aanwinsten bezitten. Dit is echter niet steeds het geval vermits, door het feit dat roerend bezit en roerende erfenis in de gemeenschap vallen, de echtgenoot daardoor meer verliezen kan, dan hij uit de aanwinsten te winnen heeft.

Het bijzonderste bezwaar van de zuivere scheiding van goederen is dan ook dat, wanneer de man alleen een beroep uitoefent, hij ook alleen alle aanwinsten verwerft. Ook ligt het voor de hand, dat, wanneer de zuivere scheiding van goederen wettelijk stelsel wordt, er een ernstig erfrecht moet ingesteld worden.

Het staat dan de echtgenoten vrij een huwelijkscontract te maken, waarbij zij een vennootschap van aanwinsten oprichten nevens de scheiding van goederen, welke vennootschap van aanwinsten zij integraal aan de langstlevenden kunnen toekennen, voor het geval van ontbinding van het huwelijk door overlijden. Dit zal voornamelijk geschikt zijn voor echtgenoten die over een vast inkomen beschikken of die er niet aan denken aan handel of nijverheid te doen.

§ 4. — *De wettelijke gemeenschap.*

De nadelen der wettelijke gemeenschap zijn gekend : onverantwoord onderscheid tussen roerend en onroerend goed, onrechtvaardigheid van het stelsel der wedernemingen en vergoedingen, overdreven rechten van de man, vaak te ingewikkelde vereffening.

Laten wij echter onderlijnen wat volgt :

1) Wanneer de man zich verbindt, bezwaart hij de ganse gemeenschap, dit is, ook het aandeel der vrouw in de gemeenschap en zelfs in feite de eventueel in gemeenschap gevallen koopprijzen van haar eigen goederen. Dit gebeurt vaak in de praktijk. De belangen der vrouw zijn dus zeer slecht gevrijwaard.

2) Wanneer de vrouw door haar echtgenoot gemachtigd is tot handel drijven verbindt zij ook de gemeenschap. De man en de vrouw verbinden dus beiden de gemeenschap. Aldus hebben schuldeisers van de ene echtgenoot niet enkel hun schuldenaar in het oog te houden, maar ook de gedragingen van de andere echtgenoot.

3) De volledige mondigheid der vrouw is in dit stelsel niet te verwezenlijken.

4) Door het inrichten van nieuwe juridische constructies is theoretisch verbetering mogelijk. Praktisch echter zal men enkel de wettelijke gemeenschap verder compliceren zonder werkelijk tastbaar voordeel voor de echtgenoten.

5) Volgens het huidig Burgerlijk Wetboek is de man als het ware de beheerder der wettelijk gemeenschap en de vrouw de commissaris. De volledige mondigheid wordt aan de vrouw geweigerd, maar wel acht men ze in staat de handelingen van de man te beoordelen en desgevallend een veto-recht uit te oefenen (214 j.). Daar ligt een tegenstrijdigheid die op zich zelf reeds het stelsel afbreekt.

§ 5. — *De zuivere scheiding van goederen.*

Ons inziens is de zuivere scheiding van goederen het beste wettelijk stelsel. Elke echtgenoot beheert en beschikt over zijn eigen goederen en verbindt zich onbepaald op zijn eigen goederen. Elk draagt de kosten

van het huishouden, b.v. in verhouding van zijn inkomsten. Wanneer de man alleen een beroep uitoefent, dan kan hij, in verhouding van de verworven aanwinsten, aan zijn echtgenote een vergeldende schenking doen. Een ernstig erfrecht moet zoals hoger gezegd ingericht worden.

De grondige voordelen van dit stelsel bestaan vooral hierin :

1) De mondigheid der vrouw is volledig.

2) Er zijn geen botsingen van bevoegdheid, geen misbruiken van recht.

3) De ene echtgenoot is volledig gevrijwaard voor de tegenslagen van de andere.

4) Dit stelsel bezit de grootste soepelheid.

5) De echtgenoten kunnen onder elkaar een gewone onverdeeldheid in het leven roepen.

6) In vele landen is de scheiding van goederen het wettelijk huwelijksregiem. (In de Angelsaksische landen zelfs het enig bestaande stelsel).

§ 6. — *Besluit.*

Behoudens de argumenten die voorgaan, zijn er nog volgende twee bedenkingen die ons zouden moeten aanzetten van nu af de zuivere scheiding van goederen als wettelijk huwelijksstelsel aan te nemen :

1° De ontvoogding van de vrouw wint dagelijks veld en het is onmogelijk en niet rechtvaardig dit te willen tegengaan. Geven we vandaag nog geen volledige gelijkberechtiging dan zullen wij dit toch morgen moeten doen.

2° De internationale betrekkingen worden met de dag veelvuldiger. Eens zullen wij aan een groene tafel moeten aanzitten ter gelijkshakeling van verschillende punten van ons burgerlijk recht. Het wettelijk huwelijksgoederenstelsel zal dra aan de beurt komen. Het staat van nu af vast dat er alsdan geen andere mogelijkheid zal bestaan dan de zuivere scheiding aan te nemen.

Waarom zouden wij dan niet onmiddellijk ons wettelijk stelsel radikaal hervormen in zuivere scheiding?

III. Samenvatting van de enquête over de hervorming van het huwelijksgoederenrecht, ingericht door het Vlaams Rechtgenootschap (April-Mei 1952) door Mr G. VAN DIEVOET, secretaris van het Vlaams Rechtgenootschap

Vierhonderd vragenlijsten werden verzonden; één en zestig antwoorden kwamen op het secretariaat toe. Alle rechterlijke arrondissementen van het Vlaamse land (en Brussel) zijn vertegenwoordigd door een of meer correspondenten. Bijzondere belangstelling werd betoond te Antwerpen, te Brugge, te Gent en te Leuven. Vooral notarissen (50 t.h.), advocaten (25 t.h.), magistraten en professoren aan de Universiteit lieten hun mening kennen.

1. Alle correspondenten zijn er over accoord dat de man *in de regel* geen misbruik maakt van zijn macht op de goederen van de gemeenschap. Volgens de meesten zijn de misbruiken niet veelvuldig, eerder zeldzaam. Enkele advocaten wijzen er op dat misbruiken voorkomen bij onenigheid tussen echtgenoten (bij feitelijke scheiding, bij scheiding van tafel en bed — het vonnis werkt niet terug tot op de dag van de inleiding van het geding —, en zelfs tijdens de procedure van echtscheiding). Een paar magistraten trekken de aandacht op ergerlijke misbruiken, die, volgens hen, niet zo zeldzaam zijn.

2. Op de vraag of de rechten van de vrouw op haar

eigen goederen en op de goederen van de gemeenschap te gering zijn, zijn de antwoorden veer verdeeld. Een derde van de correspondenten zijn voorstanders van het behoud van het huidige regime, zonder enige wijziging. Vele notarissen wijzen op het bestaan van art. 214 j. B.W., de wettelijke hypotheek en de omzendbrief van de Procureur-Generaal van Brussel dd. 14 Augustus 1931, die, zoals een correspondent schrijft, « een plichtvol notaris er zullen toe aanzetten zijn ambt niet te verlenen tot verkoop of verpanding van onroerende goederen van de gemeenschap, als de vrouw weigert te tekenen. » Een twaalfstal correspondenten wensen dat art. 1421, al. 2 B.W. zou gewijzigd worden : voortaan zou de toestemming van de vrouw geëist worden voor alle daden van beschikking betreffende goederen van de gemeenschap. Enkele wensen dat de vrouw over haar eigen goederen dezelfde macht zou hebben als de man over zijn goederen.

3. De meerderheid (55 t.h.) vindt de vereffening van de gemeenschap niet te ingewikkeld. Een tiental correspondenten wel. Anderen drukken hun mening

niet uit. Enkelen vinden de vereffening te ingewikkeld in theorie, maar doen opmerken dat de notarissen veel vereenvoudigen. Moeilijkheden doen zich voor in bepaalde omstandigheden, zoals bij tweede huwelijk. Op het stelsel van de terugnemingen en vergoedingen wordt critiek uitgebracht.

4. De meerderheid (55 t.h.) is voor het behoud van de wettelijke gemeenschap. Als redenen worden o.m. voorgesteld: de wettelijke gemeenschap bevordert de eenheid van het gezin, door de gemeenschap van belangen, de solidariteit; het beantwoordt aan de onuitgesproken wil van partijen, aan de wens van de gemiddelde mens; het is een middelmatig stelsel; het geeft voldoening; is gemakkelijk, traditioneel. Enkelen stellen wijzigingen voor, betreffende het beheer, de verdeling, enz. (zie o.m. sub 2). Buiten degenen (10 t.h.) die geen bepaalde mening uitdrukken, staan de overigen (35 t.h.) de vervanging voor van de wettelijke gemeenschap door een ander stelsel. Bij deze laatsten is een afgetekende meerderheid voorstander van de gemeenschap van aanwinsten (reden: onderscheid roerend-onroerend in de wettelijke gemeenschap is onrechtvaardig); enkelen pleiten voor een universele gemeenschap (zoals in Nederland; beant-

woordt aan de verlangens van de toekomstige echtgenoten); enkelen verkiezen de (zuivere) scheiding van goederen, en het geringste aantal ten slotte de scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten.

5. Aantal huwelijkscontracten in 1947:

Op 83.665 huwelijken, in 1947 in België gesloten, werden er 22.584 huwelijkscontracten geregistreerd (27 t.h.). Hiervan waren: 5.017 wettelijke gemeenschappen (22,21 t.h.), 7.450 gemeenschappen van aanwinsten (32,99 t.h.), 3.221 universele gemeenschappen (14,266 t.h.), 6 contracten met uitsluiting van gemeenschap (0,03 t.h.), 4.918 (zuivere) scheidingen van goederen (21,78 t.h.) en 1.972 scheidingen van goederen met gemeenschap van aanwinsten (8,73 t.h.). Er waren geen contracten met dotaal stelsel. Dit zijn in totaal: 15.688 contracten met gemeenschap (69,46 t.h.) en 6.890 contracten met scheiding van goederen (30,51 t.h.).

Zie de statistieken per arrondissement, per provincie en voor gans het land, van de jaren 1927, 1937 en 1947 in *Tijdschrift voor Notarissen*, 1948, p. 175-176 en in *Revue Pratique du Notariat Belge*, 1948, p. 332-334; 1949, p. 212-214.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. -- 13 Maart 1952.

Voorzitter: M. Wouters.

Raadshere-Verslaggever: M. Van Beirs.

Advocaat-generaal: M. Colard.

Bewijs in strafzaken. — Misdrijf verband houdend met de uitvoering van een overeenkomst, waarvan het bestaan ontkend wordt. — Bewijs overeenkomstig de regelen van het burgerlijk recht.

Wanneer een misdrijf verband houdt met de uitvoering van een overeenkomst, waarvan het bestaan ontkend wordt, moet de strafrechter zich bij de uitspraak over het bestaan van die overeenkomst of over haar uitvoering naar de regelen van het burgerlijk recht gedragen (artikel 16 van de wet van 17 April 1878).

Eeckhout t/ Almey, b.p.

Gelet op het bestreden arrest gewezen door het Hof van Beroep te Gent op 8 October 1951;

Wat de voorziening betreft gericht tegen de beslissing op de publieke vordering:

Over het eerste middel: schending van de artikelen 491 van het Strafwetboek, 16 der wet van 17 April 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, 1341, 1347, 1348, 1353 van het Burgerlijk Wetboek, 97 der Grondwet, 1 der wet van 5 Mei 1872 op het handelspand, doordat het bestreden arrest het bestaan ener pandgeving aangenomen heeft op grond ener tijdens het vooronderzoek door de broeder van beklaagde afgelegde verklaring, en, ondanks het feit dat deze de door de burgerlijke partij ingeroepen inpandgeving loochende en aanvoerde dat de voorwerpen, die ze beticht was te hebben verduisterd, haar

door de burgerlijke partij waren gegeven geworden ter gedeeltelijke terugbetaling ener lening die ze haar had toegestaan, en dan wanneer de ingeroepen inpandgeving schriftelijk diende te worden bewezen, overeenkomstig de bovenvermelde artikelen 16 der wet van 17 April 1878 en 1341 van het Burgerlijk Wetboek, en, het bestreden arrest niet inroept dat de door de burgerlijke partij toegestane inpandgeving een handelskarakter zoude hebben gehad, gelet op de aard der lening die zij waarborgde;

Overwegende dat, om de verduistering van juwelen bewezen te verklaren ten laste van aanlegster, het bestreden arrest in het licht stelt dat deze laatste bekend had bedoelde juwelen « in haar bezit te hebben gehad » maar er aan toegevoegd had dat deze juwelen « haar gegeven werden in gedeeltelijke terugbetaling der lening door haar aan de burgerlijke partij toegestaan » en beslist dat « in strijd met die bewering » de inpandgeving van de voorwerpen « genoegzaam blijkt » uit de door getuigen afgelegde verklaringen;

Overwegende dat het punt onzeker blijft, te weten of deze beslissing steunt hetzij op het bewijs door getuigen, hetzij gedeeltelijk op de bekentenis van aanlegster zonder acht te slaan op het tweede gedeelte van deze bekentenis dat door de getuigenissen wordt tegengesproken;

Overwegende dat wanneer het misdrijf verband houdt met de uitvoering van een ontkende overeenkomst, de strafrechter gehouden is, naar luid van artikel 16 der wet van 17 April 1878, bevattende de voorafgaande titel van het Wetboek van Rechtspleging in Strafsaken, zich naar de regelen van het burgerlijk recht te gedragen bij de uitspraak over het bestaan van die overeenkomst;

Overwegende dat het bestreden arrest hoegenaamd geen enkele omstandigheid aanwijst waaruit zou voortvloeien dat het wordt toegelaten het bestaan van deze overeenkomst door getuigen te bewijzen, alhoewel de waarde van de inpandgegeven juwelen 3.000 frank te

boven gaat; dat geen enkel element van de rechtspleging zodanige omstandigheid laat uitschijnen;

Overwegende dat de onwaarheid van het tweede gedeelte van de gequalificeerde bekentenis van aanlegster slechts uit getuigenissen wordt afgeleid dan wanneer de onwaarheid van dit gedeelte van de bekentenis alléén mag bewezen worden volgens de regelen van het gemeen recht betreffende de bewijsmiddelen welke toepasselijk zijn voor het bewijs van het feit zelf ter gelegenheid waarvan de bekentenis ingeroepen wordt;

Overwegende dat het bestreden arrest de gewezen beslissing niet voldoende rechtvaardigt en dus niet wettelijk gemotiveerd is; dat het alzo de in het middel aangeduide wettelijke bepalingen geschonden heeft;

Wat de voorziening betreft gericht tegen de beslissing op de burgerlijke vordering :

Overwegende dat de verbreking van de beslissing op de publieke vordering, de verbreking medesleept van de beslissing op de burgerlijke vordering welke tegen de beklagde terzelfder tijd en vóór dezelfde rechters wordt vervolgd tot herstelling van de schade door het misdrijf veroorzaakt;

Om die redenen,

en zonder acht te slaan op het tweede middel;

Verbreekt het bestreden arrest; beveelt dat het onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het Hof van Beroep te Gent, en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Legt de kosten ten laste van de Staat;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 11 Februari 1952.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : MM. Mast en Buch (verslaggever).

Advocaten : Mrs G. Goethals en M. Verschelden.

Nietigverklaring. — Ontvankelijkheid. — Belang.

Wanneer de eventuele vernietiging van een bepaling die prijsverhogingen mogelijk maakt, geen ander gevolg zou hebben dan te besluiten dat de betaling der sommen op grond van deze bepaling aan de verzoekende partij door de verbruiker betaald, op geen wettige basis berust, heeft de verzoekende partij geen belang bij zulke vernietiging en is haar beroep tot nietigverklaring derhalve niet ontvankelijk.

Belgian Bunkering Cy t/ Belgische Staat (Minister van Economische Zaken en Middenstand).

De Raad van State,

Gezien het verzoekschrift dd. 1 September 1949;

Overwegende dat het beroep strekt tot de nietigverklaring van het ministerieel besluit dd. 18 Juli 1949, houdende aanvulling van het ministerieel besluit dd. 17 Januari 1948, waarbij de maximum verkoopprijzen aan de verbruikers van de vaste minerale brandstoffen vastgesteld worden;

Overwegende dat de besluiten van de Regent dd.

9 September 1947 en 5 Maart 1948 bindende kracht verleenden aan de beslissingen van het paritair comité van de kolenhandel van Antwerpen en omliggende, die een fonds voor bestaanszekerheid voor de arbeiders van de kolenhandel tot stand brachten en die de bijdragen vaststelden, door de kolenhandelaars en de nijverheidsinstellingen te storten tot spijziging van dit fonds; dat, rekening houdend met de lasten welke door bovenvermelde besluiten aan de handel in steenkolen werden opgelegd, het bestreden besluit dd. 18 Juli 1949 de betrokken handelaars toeliet de verkoopprijzen van de kolen met hetzelfde bedrag te verhogen;

Overwegende dat de verzoekende partij laat gelden :

1° dat het besluit dd. 9 September 1947 op grond van artikel 107 van de Grondwet door de rechterlijke macht niet toepasselijk werd verklaard als zijnde in strijd met de bepaling van artikel 12 van de besluitwet van 9 Juni 1945; dat volgens de verzoekende partij daaruit volgt dat het bestreden besluit onwettelijk is, daar het getroffen werd om een wijziging te brengen aan dit besluit dd. 9 September 1947;

2° dat het bestreden ministerieel besluit, waar het een prijsverhoging mogelijk maakte ten laste van de verbruikers wonende te Antwerpen en omliggende, een bevoorrechte en een benadeelde categorie van verbruikers geschapen heeft, en deze laatsten, in strijd met artikel 113 van de Grondwet, verplicht zijn een vergelding te betalen;

3° dat het bestreden besluit op onregelmatige wijze de vrijheid van handel en nijverheid beperkt;

Ovverwegende dat het verzoek strekt tot de nietigverklaring van een bepaling waarbij aan de kolenhandelaars de vrijheid wordt gegeven hun verkoopprijzen te verhogen; dat een eventuele vernietiging geen ander gevolg zou hebben dan te beslissen dat de betaling der sommen, die op grond van deze bepaling aan de verzoekende partij door de verbruikers werden betaald, op geen wettige basis berust; dat verzoekster bij zulke beslissing geen belang kan hebben; dat haar beroep derhalve niet ontvankelijk is, daar verzoekster niet laat blijken van het bij artikel 11 van de wet van 23 December 1946 vereiste belang,

Besluit :

Artikel 1. Het verzoek is verworpen.

Artikel 2. De betaling van het recht van 300 frank, wegens kosten, valt ten laste van de verzoekende partij.

.....

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e Kamer B. — 4 Januari 1952.

Voorzitter : M. Scheyvaerts.

Raadsheren : MM. Gimet en Van Hal.

O. M. : M. Stryckmans.

Verzekeringen. — Artikel 16 der wet van 11 Juni 1874 van openbare orde. — Begrip van « grove schuld » in bedoeld artikel. — Diefstal van een auto terwijl de bestuurder de contactsleutel heeft laten staan : geen grove schuld.

De bepaling van artikel 16 der wet van 11 Juni 1874 op de verzekeringen, luidende dat generlei door de daad of door de grove schuld van de verzekerde veroorzaakt verlies of schade, ten laste van de verzekeraar komt, is van openbare orde, zodat elke met deze bepaling strijdige overeenkomst nietig is.

Ofschoon de bij artikel 15 bedoelde «grove schuld» onderscheiden is van het bedrog, blijkt evenwel uit de geschiedenis van de totstandkoming van de wet op de verzekeringen, dat de wetgever met «grove schuld» heeft willen beduiden een buitengewone nalatigheid of een niet te verontschuldigen onvoorzichtigheid, die het bedrog benadert en die een «bewuste» niet te voorziene verzwarende van het verzekerd risico ten gevolge heeft.

De autobestuurder die de contactsleutel op zijn voertuig laat staan, begaat een niet licht aan te rekenen onvoorzichtigheid, maar geen grove schuld in de zin van artikel 16 der wet op de verzekeringen.

W. M. D. C. t/ N.V. M.

Gezien, in regelmatige vorm overgelegd, het vonnis op tegenspraak tussen wijlen M. D. C. en geïntimeerde dd. 17 November 1950 door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen gewezen;

Gezien de akte van hoger beroep dd. 30 Januari 1951, ten verzoeken van mevrouw Wwe M. D. C., handelende in hoedanigheid van enige en wettige erfgenaam van haar echtgenoot, waarbij het geding herkomen werd;

Overwegende dat het beroep tijdig en in de door de wet voorgeschreven vorm werd ingesteld; dat het dus ontvankelijk is;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis strekte om geïntimeerde te horen veroordelen de som van 50.000 frank te betalen, als vergoeding voor de schade, die door de rechtsvoorganger van appellante wegens diefstal van zijn autovoertuig werd geleden;

Overwegende dat het niet betwist wordt dat M. D. C. op 3 September 1948 een onbekende van Antwerpen naar Knokke, met zijn auto, mede nam; dat hij zijn autowagen in de Lippenslaan, rond 20 uur, achter liet, terwijl hij in een nabijliggend café ging avondmalen, waar hij ongeveer een half uur verbleef; dat hij daarna vaststelde dat zijn auto gedurende zijn afwezigheid spoorloos verdwenen was;

Overwegende dat D. C. voor de heer politiecommissaris van Knokke bekende, dat hij de onvoorzichtigheid had begaan de contactsleutel op het dashboard van zijn voertuig te laten steken, en dat hij de deuren ervan niet met een sleutel had gesloten;

Overwegende dat geïntimeerde, na kennis genomen te hebben van het strafrechtelijk dossier, zich bereid verklaarde de zaak in der minne te regelen en een forfaitaire vergoeding van 20.000 frank te betalen; dat dit voorstel door D. C. geweigerd werd; dat slechts na de dagvaarding geïntimeerde artikel 16 der wet op de verzekeringen inriep, luidens hetwelk geen verlies of schade die veroorzaakt is door het feit of de zware schuld van de verzekeringnemers, ten laste van de verzekeraar mag vallen;

Overwegende dat de eerste rechter deze stelling aanvaard heeft;

Overwegende dat ten onrechte appellante doet gelden dat geïntimeerde van haar recht om beroep te doen op artikel 16 der wet van 11 Juni 1874, zou hebben afgezien door een bedrag van 20.000 fr. als schadevergoeding voor de diefstal aan te bieden;

Overwegende inderdaad dat de bepaling van artikel 16 der wet de openbare orde raakt en dat elke overeenkomst, die tot doel heeft die bepaling te overtreden, nietig is (Répertoire Pratique, V^o Assurance Terrestres, n° 138);

Overwegende dat de door de wet voorziene grove schuld verschillend is van het bedrog, maar dat nochtans uit de geschiedenis van de totstandkoming

der wet blijkt dat de wetgever door «grove schuld» heeft willen beduiden een bovenmatige nalatigheid of een niet te verontschuldigen onvoorzichtigheid, die het bedrog nabij komt (zie noten Janssens-Brigade onder Burgerlijke Rechtb. Luik, 10 Februari 1950, J. T. 1950-1951), en die een bewuste verzwarende — buiten elke voorziening — van het gewaarborgde regime, ten gevolge heeft gehad;

Overwegende dat men zich in ieder geval de vraag moet stellen of de door de verzekerde begane fout een genoegzaam deel aan het toeval overlaat in de waarschijnlijkheden van het voorvallen van een ongeval; dat indien desdaangaande het toeval een onbeduidende rol speelt, de verzekeraar gerechtigd zal zijn artikel 16 der wet in te roepen, daar het in zulk geval zal blijken dat zonder de begane grove fout het ongeval niet zou voorgevallen zijn (zie studie van de heer André, Bull. Ass. 1949, blz. 20);

Overwegende dat ter zake D. C. een niet te onderschatten onvoorzichtigheid heeft begaan, maar dat hij nochtans die zelfde fout meermaals had kunnen herhalen zonder dat noodlottige gevolgen er uit zouden zijn voortgevloeid; dat het ten andere niet uitgesloten is dat, zelfs indien hij de gewone voorzorgen had genomen, een behendige dief — die geen contactsleutel nodig heeft om zijn misdaad te plegen — zijn voertuig toch zou hebben kunnen stelen;

Overwegende daarenboven dat moeilijk kan staande gehouden worden, dat de litigieuze nalatigheid de schade werkelijk veroorzaakt heeft;

Overwegende dat het dus ten onrechte is dat het bestreden vonnis beslist heeft dat geïntimeerde gerechtigd was artikel 16 der wet van 11 Juni 1874 in te roepen;

Overwegende dat, volgens appellante, geïntimeerde haar de som van 50.000 frank schuldig is, zijnde het in het verzekeringscontract voorziene bedrag in geval van diefstal;

Overwegende dat D. C. de polis dd. 23 October 1947 heeft afgesloten; dat hij zijn burgerlijke verantwoordelijkheid dekte, alsook een vergoeding voorzag in geval van brand van de auto, aan dewelke hij een waarde van 50.000 fr. toekende; dat op 26 Mei 1948 hij een bijvoegsel aan zijn polis ondertekende, waardoor het risico «diefstal» eveneens gewaarborgd werd, op een verzekerd bedrag van 50.000 fr.;

Overwegende dat hier klaarblijkelijk niet kan gesproken worden van een overeenkomst «aangenomen waarde»; dat artikel 5 der polis uitdrukkelijk voorziet dat de verzekering geen bron van winst voor de verzekeringnemer mag zijn, en dat de verzekering uitsluitend de vergoeding van de geleden schade betreft;

Overwegende dat geïntimeerde te recht doet opmerken dat gedurende de jaren 1947 en 1948 de waarde der oude auto's fel gedaald is; dat zij het advies van deskundige May voorbrengt, volgens wie een auto, merk Olsmobile, type 1936, hoogstens 20.000 frank waarde kon hebben;

Overwegende dat D. C. zelve, toen hij zijn klacht bij de politie van Knokke indiende, deed opmerken dat de rechtersvoor slijkweerder, het rechtersvoor- en standlicht van zijn wagen beschadigd waren;

Overwegende dat het dus billijk voorkomt aan te nemen, dat op het ogenblik van de diefstal de wezenlijke waarde van de litigieuze auto de som van 20.000 frank niet te boven ging;

Overwegende dat de vergoedende intresten door appellante geëist, verschuldigd zijn 30 dagen na de diefstal (artikel 4 der polis);

Om deze redenen,

Het Hof,
rechtdoende op tegenspraak en alle verdere of
strijdige besluiten verwerpende,
Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;
Ontvangt het hoger beroep en verklaart het ge-
grond;

Doet dienvolgens het bestreden vonnis te niet;
Wijzigende, veroordeelt geïntimeerde aan appellante
te betalen de som van 20.000 frank met de ver-
goedende intresten vanaf 4 October 1948 en met de
gerechtelijke interesten;

Verwijst ieder der partijen in de helft der kosten
van beide aanleggen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 23 Januari 1952.

Voorzitter: M. Thienpont.

Raadsheren: M.M. Louveaux en Moeneclay.

O. M.: M. Dumont, Subst. Procureur-generaal.

Extrabelasting. — Doel der wet van 16 October 1945.
— Welke buitensporige winsten beoogt de wetgever
te treffen? — Zakelijk karakter der wet.

*Uit de geschiedenis van de totstandkoming van de
wet van 16 October 1945 blijkt, dat het doel van de
wetgever geweest is alle buitensporige ten gevolge
van de oorlogsomstandigheden verkregen winsten
op te sporen en te belasten, dus niet alleen de win-
sten verwezenlijkt door een officieel en regelmatig
nijverheids-, handels- of landbouwbedrijf, door vrije
beroepen en bezoldigden, doch ook alle bezoldigin-
gen, commissielonen, gratificaties, voordelen in spe-
ciën of in natura, op welke wijze en door wie ook
verkregen.*

*De wetgever beoogde in het bijzonder de bij mid-
del van sluikhandel en zwarte markt gerealiseerde
winsten te belasten.*

*De wet van 16 October 1945 heeft hoofdzakelijk
een reëel karakter.*

*Dit blijkt uit het feit, dat art. 1, par. I, en art. 2,
par. 1 der wet niet de personen aanwijst doch de
winsten. Terwijl in littera a, b, c en d van art. 2,
par. 1 de baten vermeld worden die reeds principieel
aan de jaarlijkse aangifte in de belasting onderwor-
pen waren, worden in littera e en f twee categorieën
genoemd, die wegens hun toevallig karakter niet
onder toepassing van de bedrijfsbelasting vallen;
ook par. 5 stelt sommige giften met vorenbedoelde
winsten gelijk.*

*Doel en strekking der wet van 16 October 1945
tonen duidelijk aan, dat de accressen, vastgesteld
door vergelijking van de vermogenstoestand bij de
aanvang en het einde van de belastbare periode en
rekening houdend met de normale winsten en spaar-
mogelijkheden van de belanghebbende, als een
belastbaar excedent moeten worden aangezien,
behoudens tegenbewijs.*

De Belle t/ Directeur der belastingen te Gent.

Advies van het O. M.

Requetrante die sinds verscheiden jaren geen beroep
uitoefent en die in 1945 in het huwelijk getreden is
met de industrieel M. Van G., werd, ten gevolge van
de financiële maatregelen van October 1944, in het
bezit bevonden van 569.700 fr. in bankbiljetten en van

een belangrijke portefeuille voor een waarde van
8.386.255 fr.

Ze heeft geen aangifte in de extra-belasting in-
gediend.

Door het Bestuur verzocht de oorsprong van dit
belangrijk bezit te verrechtvaardigen heeft ze steeds
geantwoord dat, vermits ze aan de bepalingen van de
wet dd. 16 October 1945 niet onderworpen was, daar
ze geen bezigheden met nijverheids-, handels- of land-
bouwkarakter had uitgeoefend en ook niet door der-
den gedurende de bezetting bezoldigd werd, ze geen
uitlegging diende te verstrekken en in het bijzonder
dat de wettelijke vermoedens door art. 2 van bedoelde
wet voorzien op haar geval niet konden toegepast
worden.

In een brief dd. 14 Maart 1950 heeft ze nochtans
geschreven dat de hierboven bedoelde belangrijke
sommen voortkwamen van spaarpenningen, erfenissen
en *schenkingen*. Ze heeft nochtans nooit nadere inlich-
tingen desaan gaande verstrekt.

Het Bestuur heeft overigens aangevoerd dat reque-
strante uit een eenvoudige werkliefdenfamilie stamt,
dat ze in de firma V. Gr. van 1929 tot in 1930 bediende
was, en dat ze in 1929 een som van 47.013 fr. geërfd
heeft.

Gebruik makend van de vermoedens door art. 2
par. 3 van de wet dd. 16 October 1945 en ten gevolge
van de omstandigheid dat requetrante geen aangifte
ingediend had, werd deze laatste van ambtswege in
de extra-belasting aangeslagen.

Het vraagstuk dat door het Hof diende opgelost te
worden is het volgende: alvorens de vermoedens voor-
zien door art. 2 par. 3 te kunnen toepassen, wordt
door de wet vereist dat het Bestuur eerst zou bewijzen
dat de persoon ten opzichte van wie de vermoedens
ingeroken worden, een der bedrijvigheden voorzien
door art. 2 par. 1 uitgeoefend heeft of ten minste zich
in een der toestanden aldaar bedoeld, bevindt.

Ik meen dat deze vraag ontkennend dient beant-
woord te worden. Ik oordeel derhalve dat de voor-
ziening ongegrond is.

Rechtvaardiging van deze zienswijze.

Het weze eerst aangestipt dat, om de bepalingen
van de wet dd. 16 October 1945 te begrijpen en toe te
passen, *het volstrekt noodzakelijk* is de wil en de
bedoelingen van de wetgever na te gaan. De tekst zelf
van de wet is niet klaar en duidelijk en derhalve die-
nen de parlementaire bescheiden geraadpleegd te wor-
den.

Maar al de parlementaire bescheiden dienen dan
onderzocht te worden en niet slechts enkele verklarin-
gen van leden van het Parlement of van de Minister
van Financiën, afgezonderd van het geheel der bespre-
kingen en uitleggingen.

Indien men trouwens slechts de een of de andere
verklaring inroept is het mogelijk én de thesis van
de requetrante én deze van het Bestuur te rechtvaar-
digen.

*Welke was de bedoeling van de wetgever wanneer hij
de wet dd. 16 October 1945 gestemd heeft?*

De aanzienlijke oorlogsrijkdommen treffen en belas-
ten.

Da rijkdommen door de wetgever bedoeld zijn niet
alleen diegene welke door een officieel gekend of
regelmatig nijverheids-, handels- of landbouwkundig
bedrijf, of door een vrij beroep of nog door een
bediende of arbeider verkregen waren, maar ook en
misschien in hoofdde diegene welke door het mer-

cantilisme, zo algemeen gedurende de bezetting beoefend, behaald werden.

In de memorie van toelichting van 16 Mei 1945 (Kamer 1944-45 - Document 119, blz. 4) leest men trouwens het volgende: «Anderdeels heeft de ongezonde evolutie van het mercantilisme gedurende de bezetting aan tal van mensen toegelaten grote bedragen op te strijken, dank zij een enige of onvoorziene verrichting die vaak zelfs niet binnen het kader van hun bezigheden viel. Houdt die verrichting zelfs geïsoleerd, verband met industrie, handel of landbouw, dan zijn de daaruit voortspruitende winsten of baten vatbaar voor de extra-belasting».

Talrijke personen hebben trouwens gedurende de bezetting en dank zij de bijzondere omstandigheden van de oorlog op regelmatige, onregelmatige, toevallige of hernieuwde bewerkingen grote winsten opgestreken. Bedoelde winsten werden verwezenlijkt door industriëlen, landbouwers, in of buiten hun bedrijf, door titularissen van vrije beroepen, meestal buiten de normale uitoefening van hun beroep, door bezoldigden, ook buiten hun normale regelmatige bezigheden en in handels- of landbouwverrichtingen, en ook door *renteniers* of personen zonder bepaald beroep.

Al deze winsten, vrucht van het bedoeld mercantilisme, vallen onder de toepassing van de wet.

Dit spruit duidelijk uit al de parlementaire documenten. (zie in het bijzonder blz. 3 van Document 119).

Er dient nochtans aangestipt te worden dat al de verrijkingen gedurende de bezetting behaald niet voor de extra-belasting vatbaar zijn: namelijk de erfenissen (in zekere gevallen), de winsten voortvloeiende uit het verkopen van roerende of onroerende goederen andere dan de verkopen die als een beroepsbedrijvigheid kunnen gelden. (Document n° 140, blz. 2), de meerwaarden verkregen door goederen reeds vóór 1 Januari 1940 bezeten (zie Verslag van de commissie van de Senaat, Doc. 87 — commentaar van art. 1) enz...

Om al deze talrijke winsten door de extra-belasting te kunnen treffen heeft de wetgever in art. 2 par. 1 al. de mogelijke gevallen van verrijkingen omschreven.

De wet heeft er zich niet toe beperkt de winsten en profijtten verkregen door de beroepen of bedrijven voorzien door art. 25 der samengevoegde wetten op de inkomstenbelastingen te treffen, maar is veel verder gegaan.

De winsten, inkomsten en profijtten door artikel 2 bepaald, omvatten al de mogelijke toestanden welke aan *om het even welke persoon*, gedurende de bezetting toegelaten hebben, dank zij de oorlogsomstandigheden, buiten een meerwaarde van een vroeger bezeten kapitaal, zich te verrijken.

Iedereen kan onder de toepassing van de wet vallen, niet alleen de personen bedoeld door art. 25 hierboven reeds ingeroepen, maar ook de personen zonder gekend beroep of bedrijf, ook de *renteniers*.

De lezing van de alinea's b, c en f van par. 1 van art. 2 van de wet toont duidelijk aan dat dit wel de bedoeling van de wetgever was.

Het stelsel van de bewijsvoering.

Hier ligt de kern van het vraagstuk.

Meermaals werd, gedurende de parlementaire debatten, de reusachtige opdracht door de wet aan het Bestuur der Financien toevertrouwd, onderlijnd (zie het verslag van de commissie van de Senaat en het verslag van de commissie van de Kamer - Document 140, blz. 7).

Daarom moest het Bestuur in het bezit gesteld wor-

den van de middelen, welke het volbrengen van bedoelde opdracht niet alleen moesten vergemakkelijken maar ook mogelijk maken.

Bedoelde middelen werden in het leven geroepen door de bepalingen van par. 3 van art. 2: het is het stelsel van de wettelijke vermoedens.

Welke was trouwens de grote moeilijkheid? Talrijke handelaars, talrijke renteniers, bedienden, werklieden, enz. hadden geheime handelsverrichtingen gedaan, in het bijzonder in of dank zij de zwarte markt. De grote verrijkingen van honderden personen werden op het Bestuur kenbaar gemaakt dank zij de financiële besluiten van October 1944.

Indien de wettelijke vermoedens niet door de wet waren ingericht geweest had het Bestuur moeten bewijzen, alvorens een aanslag in de extra-belasting te mogen vestigen, dat bedoelde verrijking verkregen werd dank zij nijverheids-, handels- of landbouwkundige verrichtingen, dank zij een vrij beroep... dank zij een bezoldiging, een commissieloon, gratificaties, voordelen in specie of in natura (zie art. 2 par. 1 e).

In de meeste gevallen was het voor het Bestuur absoluut onmogelijk dit bewijs te leveren.

Ik heb hierboven reeds aangetoond dat de wetgever het mercantilisme, de verrijkingen behaald door gelegenheidsmakelaars of tussenpersonen, door verrichtingen op de zwarte markt wenste te treffen.

Kan men aannemen dat de wetgever ooit zou geoordeeld hebben dat het Bestuur het bewijs van een dergelijke bedrijvigheid moest leveren? Dit kan niet ernstig aangenomen worden.

De verrichtingen van de makelaars, deze uitgevoerd op de zwarte markt waren essentieel geheim. Het bewijs van hun bestaan was derhalve materieel onmogelijk.

Het was derhalve volstrekt noodzakelijk het stelsel van de wettelijke vermoedens in het leven te roepen.

Om het stelsel door de wetgever aangenomen beslist niet te ontzenuwen dient men m.i. te moeten aanvaarden, dat bedoelde vermoedens ten opzichte van *iedereen* kunnen en dienen toegepast te worden.

Wanneer derhalve het Bestuur vernomen heeft dat een persoon b.v. op 6 October 1944, 1 miljoen in bankbiljetten bezat dan wanneer hij op 1 Januari 1940 niets bezat, mag en moet het stelsel van de wettelijke vermoedens worden toegepast.

Requetrante beweert dat het Bestuur eerst moet bewijzen dat een der toestanden of feiten bedoeld door de paragraaf 1 van art. 2 ter zake voorhanden zijn. Volgens deze thesis zou b.v. het Bestuur moeten bewijzen dat belanghebbende verrichtingen op de zwarte markt gedaan heeft of nog dat bedoelde geldsom haar door een derde, die officiële of zwarte handelsverrichtingen uitgevoerd had, geschonken werd!!

Maar dit bewijs is *onmogelijk*, om de goede reden dat dergelijke verrichtingen steeds een geheim karakter hebben.

Daarom ook dient, m.i. het stelsel der wettelijke vermoedens in die zin uitgelegd te worden dat ze ten opzichte van iedereen kunnen toegepast worden en dat iedereen de plicht heeft de herkomst van zijn winsten, van zijn verrijking, zoals door die wettelijke vermoedens bedoeld, aan het Bestuur kenbaar te maken indien hij aan de extra-belasting wenst te ontsnappen.

Ik wens hier nog vier argumenten aan te halen om U te bewijzen dat dit wel de bedoeling van de wetgever is geweest.

a) De heer Duvieusart had een amendement voorgesteld om het stelsel van de wettelijke vermoedens, *welke hij op dezelfde wijze als ik uitlegde*, te wijzigen.

Om zijn amendement te rechtvaardigen, had hij

inderdaad als volgt de paragraaf 3 van art. 2 (welke niet gewijzigd werd) uitgelegd :

« Cela signifie que tout détenteur de titres, tout détenteur d'un patrimoine d'origine et de nature purement civil doit indiquer l'origine de ce portefeuille. S'il n'y parvient pas, ce portefeuille est considéré comme provenant des bénéfices de guerre. Si nous supprimons cette présomption légale et l'obligation pour le détenteur de s'expliquer nous enlevons à l'administration la seule arme lui permettant de faire rendre au projet ce qu'elle en attend. Ce projet est basé sur une *confession générale*, elle doit être faite par tous. » (Annales Parlementaires - Chambre, séance du 23 août 1945, p. 780).

De heer De Winde heeft ook verklaard :

« Nous savons que beaucoup de gens, se méfiant des institutions bancaires, ne déposaient pas leurs billets et banque et les conservaient comme un viatique. Or en vertu du par. 3, tous ces avoirs là seront imposables par ce qu'on les considérera comme des éléments de bénéfices exceptionnels... » - (ibidem, blz. 781).

De heer Buset verklaarde insgelijks :

« L'amendement de M. Duvieusart porte un coup de hache décisif dans toute la législation que nous sommes en train d'établir... On présume que les avoirs constatés en octobre 1944 proviennent de revenus imposables et il appartient alors à l'assujetti de faire la preuve qu'il n'en est pas ainsi. Le renversement de la preuve a une portée pratique énorme. Il permet à l'administration de taxer et elle oblige l'assujetti à fournir la preuve qu'on l'a taxé outre mesure et à procurer tous les éléments nécessaires à la justification de sa thèse ». (ibidem, bl. 781).

Ziedaar drie eensluidende uitleggingen van de bepalingen van paragraaf 3 van art. 2 door drie vooraanstaande personaliteiten gedaan en dit in aanwezigheid van de Minister van Financiën.

Deze laatste heeft door zijn houding, gedurende en na deze verklaringen, duidelijk aangetoond dat hij volmondig bedoelde uitlegging en deze draagwijdte van art. 2, paragraaf 3, goedgekeurde.

Het is trouwens na deze verklaringen dat art. 2 aangenomen werd.

Het amendement van de heer Duvieusart werd ingetrokken daar de Minister van Financiën uitdrukkelijk beloofd had dat het Bestuur het tegenbewijs dat ten laste van de mogelijke belastingschuldige gelaten werd, op gematigde en uiterst welwillende wijze zou aannemen (ibidem, blz. 781 en 782).

b) In het verslag dat door de heer Liebaert namens de Kamercommissie gedaan werd, leest men het volgende : « ...een uitdrukkelijke tekst, waarbij de bewijslast aan de belastingplichtige wordt opgelegd : die uitzonderingsmaatregel heeft zijn reden tot bestaan, gezien het verdacht of twijfelachtig uitzicht der verrichtingen uitgelokt of aangemoedigd door de bezetting zoo men op ernstige wijze het financieel herstel van de Staat wil verzekeren en werkelijk de rechtvaardigheid wil doordrijven bij de belasting » (Doc. 140, blz. 7).

c) De alinea f van paragraaf 1 van art. 2 heeft uitdrukkelijk de winsten voortvloeiend uit spelverrichtingen aan de extrabelasting onderworpen. Waarom? Het verslag van de Kamercommissie geeft ons het antwoord : « ...ten einde te vermijden dat sommige belastingplichtigen de aangroei van hun vermogen zouden toeschrijven aan geluk bij het spel » (Document n° 140, blz. 5).

Deze bepaling en haar doel tonen m.i. duidelijk aan welk het door de wetgever bedoelde stelsel was. Ieder-

een verplichten de waarheid te zeggen, de herkomst van de vermogensaccresen te doen kennen.

Indien de belanghebbenden oncontroleerbare antwoorden verstrekken, zoals winsten bekomen bij het spel, zullen de vermoedens hun waarde behouden en aanleiding kunnen geven tot de aanslag in de extrabelasting.

d) Zelfde bezorgheid van de wetgever wanneer hij in de paragrafen 4 en 5 van art. 2 de toestand van de verrijkingen ten gevolge van een erfenis of een schenking of uitgelegd door een erfenis of een schenking geregeld heeft.

Men is *verplicht* de naam van de schenker aan het Bestuur bekend te maken. Indien men weigert of zelfs in de onmogelijkheid verkeert bedoelde naam aan het Bestuur mede te delen dan wordt de aanslag in de extra-belasting in hoofde van de persoon die de schenking genoten heeft gevestigd.

Dient in een dergelijk geval het Bestuur eerst te bewijzen dat het voorwerp van de schenking zijn oorsprong vindt in een der bedrijvigheden of toestanden door art. 2 par. 1 van de wet bedoeld? m.a.w. dient het te bewijzen dat de schenker of de erfflater gedurende de bezetting een belastbare bedrijvigheid heeft uitgeoefend.

Hoe eigenaardig het ook voorkomt wordt deze vraag bevestigend door de heer C. De Mey, in zijn boek « Les bénéfices exceptionnels de guerre » (bl. 56 en volgende n° 36), beantwoord.

Een dergelijke interpretatie is trouwens volkomen strijdig én met de tekst én met de bedoeling van de wet. Zij zou onvermijdelijk tot gevolg hebben dat bedoelde tekst nooit zou kunnen toegepast worden en derhalve als niet bestaande zou dienen aangezien te worden.

Hoe zou men trouwens iets kunnen bewijzen aangaande een persoon waarvan, bij onderstelling, niets gekend is?

Het is integendeel duidelijk dat par. 5 de illustratie en een bepaalde toepassing is van het algemeen principe van de wet dat *aan iedereen* een « confession générale » (uitdrukking van de heer Duvieusart) oplegt.

Onmogelijke en onwettelijke gevolgen van de thesis door requetrante aangevoerd.

Indien deze thesis moest worden aangenomen :

a) het principe van de gelijkheid vóór de toepassing van de fiscale wet zou geschonden worden — principe nochtans door de grondwet uitdrukkelijk bepaald en dat de openbare orde aanbelangt.

b) het gevaarlijkste bedrog in de toepassing van de wet en talrijke ontduikingen der belastingen zouden begunstigd worden : hetgeen gewis met de bedoeling van de wetgever onverenigbaar is.

Inderdaad :

a) Niemand betwist of zou het wagen te betwisten dat wanneer in October 1944 een persoon die *gekend* is als handelaar, industrieel, landbouwer, notaris, advocaat, ambtenaar, bediende, omdat hij zijn beroep of bedrijvigheid niet geheim gehouden heeft, bankbiljetten of effecten heeft moeten bekend maken, het Bestuur hen zal mogen ondervragen aangaande hun herkomst en dat hij zal verplicht zijn te antwoorden.

Niemand zou m.i. beweren dat alvorens tot deze ondervraging te mogen overgaan, de fiscus eerst zou moeten bewijzen dat de belanghebbende zijn vermogensaccresen door de uitoefening van zijn officieel en gekend beroep of bedrijf heeft kunnen bekomen of dat hij ze behaald heeft b.v. ten gevolge van geheime

verrichtingen op de zwarte markt of elders of van makelaarslonen of nog van andere verrichtingen die totaal aan bedoeld beroep of bedrijf vreemd waren.

En waarom nu zou dit aanvullend of bijkomend bewijs aan het bestuur opgelegd worden wanneer de personen die een vermogensaccres in October 1944 hebben moeten bekend maken, geen door iedereen gekende of een normale bedrijvigheid of beroep, gedurende de bezetting, zoals de andere personen, hierboven bedoeld, uitgeoefend hebben.

Waarom zou namelijk een persoon die vóór de oorlog een rentenier was en die gedurende de bezetting deze hoedanigheid naar buiten behouden heeft in strijd nochtans met de werkelijkheid die door iedereen niet gekend is geen verrijking bekomen hebben dank zij b.v. «het mercantilisme» dat door de wetgever uitdrukkelijk bedoeld werd!

Volgens de thesis van requestrante zouden dergelijke personen die nochtans eerst en vooral door de bepalingen van de wet moeten worden getroffen, begunstigd zijn ten opzichte van de andere personen, vermits zij aan een interpellatie vanwege het Bestuur steeds zouden kunnen ontsnappen.

b) Het is overbodig op deze tweede beschouwing aan te dringen. Het is trouwens vanzelfsprekend dat, indien de thesis van requestrante wordt aanvaard, een gemakkelijk middel in het leven is geroepen om aan de toepassing van de wet dd. 16 October 1945 te ontsnappen.

Het zou trouwens volstaan dat een industrieel bv. die gedurende de bezetting aanzienlijke winsten zou verwezenlijkt hebben, zijn fortuin aan een derde, een vriend die geen gekend beroep of bedrijf uitgeoefend heeft, voorlopig zou toevertrouwen!!

Het argument door requestrante ingeroepen en dat aan de tekst van de paragraaf 3 van art. 2 ontleend wordt.

Bedoelde tekst is als volgt opgesteld:

«Met betrekking tot de natuurlijke of rechtspersonen die aan de extra-belasting onderhevig zijn, worden geacht voort te komen van belastbare inkomsten...»

Uit die woorden wordt afgeleid dat het Bestuur, alvorens de wettelijke vermoedens te mogen inroepen, eerst zou moeten bewijzen dat de bedoelde persoon een der bedrijvigheden voorzien door de eerste paragraaf van art. 2 uitgeoefend heeft of dat hij zich in een der toestanden aldaar bedoeld bevindt.

Het is onbetwistbaar dat een eerste lezing van bedoelde tekst afgezonderd van de andere bepalingen van de wet een ernstig argument voor requestrante oplevert.

Maar een grondig onderzoek van deze tekst ontleent hem de bewijskracht welke requestrante hem wenst te geven.

Er dient eerst aangestipt te worden dat de wetgever die het uiterst kies en moeilijk vraagstuk der belasting der uitzonderlijke winsten moest oplossen, te vlug heeft moeten te werk gaan, en, volgens zijn eigen bekentenis, een onvolmaakte en dikwijls niet bevredigende tekst heeft moeten opstellen en goedkeuren. De wetgever beseftte deze toestand en heeft dit trouwens uitdrukkelijk onderlijnd, namelijk in het verslag van de commissie van de Senaat.

Het behoort derhalve aan de rechtbanken de tekst te interpreteren aan de hand van de bepaalde inzichten en bedoelingen van de wetgever. Indien derhalve een tekst, strijdig of onverenigbaar met deze bedoelingen, voorkomt, dienen de rechters hem aan de gewenste en gewilde interpretatie aan te passen.

Een grondig onderzoek van de tekst zelf toont ons overigens duidelijk aan dat de interpretatie welke requestrante hem wenst te geven, geenszins de juiste is.

Wanneer trouwens bepaald wordt dat «met betrekking tot de personen die aan de extra-belasting onderhevig zijn, worden geacht voort te komen van belastbare inkomsten...», wordt namelijk bedoeld:

a) dat wanneer door het Bestuur gebruik werd gemaakt van de bepalingen van de alinea's a) b) en volgende paragrafen vanaf 2 om uitleggingen aan een bepaalde persoon te vragen, de wettelijke vermoedens slechts mogen ingeroepen worden om de aanslag te vestigen wanneer het bedrag der winsten of profijten gedurende de bezetting behaald, dit van de referentieperiode overtreft en dat derhalve de belanghebbende aan de extra-belasting onderhevig is.

Indien dit verschil niet bestaat en indien bv. het onderzoek van de vermogensaccresen aangetoond heeft dat de aangiften in de inkomstenbelastingen onvolledig zijn geweest, zal 1° een aanslag in de extra-belasting niet mogen gevestigd worden en

2° zullen de vermogensaccresen weliswaar als tekenen of indicieën mogen gebezigd worden, maar niet als wettelijke vermoedens om de aanslag in de gewone belastingen te vestigen, daar de belanghebbende «aan de extra-belasting niet onderhevig is» (dit werd reeds meermalen door het Hof van Verbreking en door uw Hof aangenomen).

b) De ingeroepen termen van art. 2 bedoelen nog de volgende toestand.

Een rentenier werd b.v. door het Bestuur onderzocht aangaande zijn vermogensaccresen gedurende de bezetting behaald. Hij bewijst dat ze hun oorsprong oorzaak in meerwaarden van zijn patrimonium reeds vóór 1 Januari 1940 bezeten, gevonden hebben.

Geen aanslag zal op de vermogensaccresen ingevolge de «wettelijke vermoedens» gevestigd worden, daar bedoelde rentenier aan «de extra-belasting niet onderhevig is».

Er dient trouwens m.i. te worden aangestipt dat de bepalingen van paragraaf 3 van art. 2 twee opdrachten aan het Bestuur toevertrouwen of liever twee maatregelen mogelijk maken:

1) iedereen verhoren aangaande de oorzaak van zijn vermogensaccresen met verplichting voor iedereen te antwoorden.

2) een aanslag in de extra-belasting op bedoelde vermoedens te vestigen wanneer het onderzoek van een bepaalde toestand (b.v. geen tegenbewijs geleverd) aangetoond heeft dat iemand aan bedoelde belasting «onderhevig was».

Laatste argument gehaald uit de vergelijking van de wet dd. 16 October 1945 met het eerste wetsontwerp van Minister Gutt.

Requestrante heeft aangevoerd dat indien de thesis van het Bestuur zou goedgekeurd worden, al de vermogensaccresen aan de extra-belasting zouden onderworpen worden, uitslag welke de wetgever van October 1945 uitdrukkelijk heeft willen vermijden.

Requestrante verwacht duidelijk het vraagstuk van de bewijsvoering met de grondslag of de basis van de belasting.

Het is trouwens duidelijk en ik heb het hierboven reeds aangeduid dat talrijke vermogensaccresen aan de belasting ontsnappen, zelfs wanneer de thesis van het Bestuur gevolgd en goedgekeurd wordt.

Besluit:

De voorziening is ontvankelijk doch ongegrond.

Arrest.

Overwegende dat de voorziening tijdig is en regelmatig naar de vorm en een beslissing aanvalt, die een aanslag in de extra-belasting op de in oorlogstijd behaalde exceptionele winsten behoudt;

Overwegende dat de parlementaire bescheiden aantonen dat het doel van de wet van 16 October 1945 erin bestaat alle excedentaire baten, onder begunstiging van de oorlogsomstandigheden verkregen, op te sporen en te belasten; niet alleen de winsten behaald door een officieel en regelmatig nijverheids-, handels- of landbouwkundig bedrijf, zelfs de buitenmatige profijten van vrije beroepen en loontrekkenden, maar ook alle bezoldigingen, commissielonen, gratificaties, voordelen in speciën of in natura, ten welke titel en door wie ook bekomen;

Dat de wetgever in het bijzonder beoogde de baten door sluikhandel en zwarte marktpraktijken verwezenlijkt, te belasten;

Overwegende dat het opvallend is dat art. 1 § 1 en 2 § 1 der wet niet de personen aanwijst op wie de wet toepasselijk is, maar wel de winsten die ze bedoelt, dat wanneer de litt. a, b, c en d van art. 2 § 1 de baten vermeldt die reeds principieel onderworpen zijn aan de jaarlijkse aangifte in de bedrijfsbelasting, de litt. e en f twee categoriën voorzien, die niet onder toepassing van die belasting vallen om wille van hun onperiodisch en toevallig karakter; dat ook § 5 zekere giften met die winsten gelijkstelt; dat bedoelde wet dus in hoofdorde een zakelijk karakter heeft;

Overwegende dat waar een vroeger wetsontwerp (van Mr Gutt) alle vermogensaccressen, op zich zelf beschouwd, wilde belasten terwijl de huidige wet alleen de excedentaire winsten treft (verkl. Eyskens, Parl. 1944/1945, blz. 767) haar doel en haar economie nochtans klaar aantonen dat de accressen, vastgesteld door de vergelijking van de vermogenstoestanden bij het begin en het einde van de belastbare periode, rekening houdende met de normale winsten en spaarmogelijkheden van de belanghebbende, behoudens tegenbewijs, als een belastbaar excedent moeten worden aangezien;

Overwegende dat requestrante dientengevolge ten onrechte gedurende gans de loop van de aanslagprocedure en thans steeds voor het Hof opwerpt dat alvorens haar aan te slaan, het Beheer het bewijs had moeten leveren, dat zij gedurende de belastbare periode enige winstgevende bedrijvigheid heeft uitgeoefend;

Overwegende dat de grond van deze stelling in de wet niet te vinden is en tegen het zakelijk karakter van de extrabelasting indruist;

Dat, overigens, indien men ze volgde, het voornaamste doel der wet: de grote winsten bekomen door oorlogswoker en zwarte markt te belasten, niet zou bereikt worden vermits deze winstgevende praktijken meestal op sluikse en geheime wijze gehouden, zonder geschreven spoor achter te laten en het aan het Beheer onmogelijk zou zijn de juiste oorzaak van buitensporige winsten door aanzienlijke vermogensaccressen teruggevonden, te bepalen;

Overwegende dat het onderzoek door het Beheer ingesteld bewezen heeft dat requestrante sedert 1930 geen gekend winstgevend beroep heeft uitgeoefend en dat in 1929 haar een erfenis groot 47.000 fr. te beurt is gevallen, dat zij wel is waar van giften, besparingen en beleggingen spreekt, doch steeds weigert dienaangaande de minste uitleg te geven;

Overwegende dat waar zij voor 1945 niet schijnt te hebben gemeend ooit een aangifte in de bedrijfsbelasting of in de aanvullende personele belasting te moeten indienen, noch gebruik te maken der voordelen

van de wet op de fiscale amistie, het Beheer terecht het vermogensaccres, bekend geworden tengevolge de financiële maatregelen van October 1944 en belopende ongeveer 9.000.000 fr., als tijdens de oorlogsperiode behaalde winsten heeft aangezien, en gelet op haar weigering dienaangaande een aangifte te doen en de gestelde vragen te beantwoorden, haar van ambtswege heeft aangeslagen, en de vermoedens van art. 2 § 3 heeft toegepast;

Overwegende dat vermits requestrante zelf in haar ontwijkende antwoorden op giften zinspeelt en halsstarrig beweert geen winstgevende bedrijvigheid te hebben uitgeoefend en waar het bestuurlijk onderzoek geen winsten van commerciële, industriële of landbouwkundige aard in hoofde van requestrante heeft vastgesteld, het Beheer terecht haar vermogensaccressen vermoedt voort te komen van giften waarvan de gever onbekend is gebleven en aldus met redenen geen rekening houdt met de referentiewint van 300.000 fr.;

Overwegende nochtans dat het bedrag der erfenis in 1929 door requestrante ontvangen bij haar bezit op 1 Januari 1940 dient te worden gevoegd;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gehoord het verslag van Voorzitter Thienpont en het eensluidend advies van substituut Procureur-Generaal Dumon, alle verdere besluiten als ongegrond afwijzende;

Ontvangt de voorziening, verklaart ze ongegrond, verwerpt ze, bevestigt de bestreden beslissing, behalve wat de som van 47.013 fr. betreft, die bij het bezit op 1 Januari 1940 zal worden gevoegd;

Veroordeelt requestrante tot de kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

2e Kamer. — 8 Februari 1952.

Voorzitter: M. Claeys.

Rechters: MM. R. de Smet en M. van Balberghe.

Scheiding van tafel en bed. — De onderhoudsverplichting tussen echtgenoten steunt niet op artikel 301 maar op artikel 212 B. W.

Door de scheiding van tafel en bed wordt de huwelijksband niet verbroken en blijft derhalve de verplichting tot hulp tussen de echtgenoten bestaan. De vrouw is derhalve gerechtigd een uitkering tot levensonderhoud te vorderen naar evenredigheid van haar behoeften en met inachtneming van het vermogen van de man.

Artikel 301 B. W. is inzake scheiding van tafel en bed niet toepasselijk, daar de bij dit artikel voorzien uitkering tot levensonderhoud als een schadevergoeding bedoeld is voor de onschuldige echtgenoot, die tengevolge van de huwelijksontbinding in behoeftige toestand verkeert. De wettelijke bepalingen inzake van echtscheidingen kunnen t.a.v. scheidingen van tafel en bed alleen worden aangewend in zoverre zij hun oorsprong en bestaansreden niet vinden in de ontbinding van het huwelijk.

Daar door de scheiding van tafel en bed de huwelijksband niet wordt verbroken, berust de verplichting tot uitkering van levensonderhoud aan de behoeftige echtgenoot op artikel 212 B. W.

Aangezien bij vonnis van deze Rechtbank in dato van 19 November 1938: 1) de scheiding van tafel en bed tussen partijen werd uitgesproken ten voordele van eiseres; 2) verweerder veroordeeld werd om aan eiseres maandelijks en vanaf 1 December 1938 te betalen een onderhoudsgeld voor haar en haar kinderen van 250 frank;

Dat bij vonnis van deze Rechtbank in dato van 16 Januari 1948 dit maandelijks onderhoudsgeld verhoogd werd in zover het toegekend was ten behoeve van de aan eiseres toevertrouwde kinderen en aldus gebracht werd op 500 frank vanaf 1 April 1946;

Dat bij dagvaarding van 22 Maart 1951 eiseres thans vordert dat het bedrag van het maandelijks onderhoudsgeld zou worden gebracht op 2.000 frank;

Dat bij besluiten verweerder als wederreis vordert dat voormeld vonnis van 16 Januari 1948 zou worden ingetrokken en dienvolgens het maandelijks onderhoudsgeld zou worden teruggebracht op 250 frank;

Overwegende dat de scheiding van tafel en bed de echtelijke band en dienvolgens de wederzijdse verplichting tot hulp heeft laten bestaan (zie Verbr., 3 Januari 1946, Pas. 1946, I, 1, en J. T. 1946, 55; Brussel, 3 Mei 1947, J. T. 1947, 453; Brussel, 21 Januari 1942, Pas. 1942, II, 13; Luik, 4 December 1914, Pas. 1915-1916, II, 159; Brussel, 6 Mei 1886, Pas. 1886, II, 159; Gent, 11 Augustus 1859, Pas. 1860, I, 122; De Page, Traité, dl I, n° 547, 705bis, 1001 en 1006; Laurent, dl III, n° 347 en 348; Aubry et Rau, t. V (1872), § 494, blz. 199; Demolombe, dl II, n° 501, blz. 427; Piérard, Divorce et Séparation de corps, dl II, n° 823, 826 en 839; Pand. B., v^o Séparation de corps, n° 600 en volg. Pasquier A., Du divorce (Nouvelles), n° 1642; Planiol et Ripert, dl II (1926), n° 678, blz. 569; P. de Loynes, nota onder Caen, 28 Februari 1908, D. P. 1908, II, 297; verg. artikel 205 B. W. (wet 30 November 1896, artikel 2, § 2); dat eiseres dus gerechtigd is de toekenning van een onderhoudsgeld te vorderen naar evenredigheid van haar behoeften en het vermogen van verweerder;

Overwegende dat niet wordt betwist dat eiseres geen andere inkomsten heeft dan het haar toegekende onderhoudsgeld; dat zij zelf geen arbeid kan verrichten die haar zou toelaten in haar behoeften te voorzien; dat verweerder sinds jaren werkzaam is in de fabriek « Union Chimique »;

Overwegende ten andere dat verweerder evenmin de gepastheid van het gevorderde bedrag betwist; dat hij weliswaar de herleiding van het onderhoudsgeld tot het oorspronkelijke bedrag van 250 frank per maand vordert, doch dit op de overweging dat, enerzijds, het bij vonnis van 19 November 1938 toegekende onderhoudsgeld — in zover het ten behoeve van eiseres werd verleend — gesteund is op artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek en dienvolgens niet kan worden verhoogd, en dat, anderzijds, de bij vonnis van 16 Januari 1948 toegekende verhoging van onderhoudsgeld — in zover het ten behoeve van de kinderen was toegekend — thans zonder grond is, omdat geen enkel kind meer ten laste is van eiseres;

Overwegende echter dat artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing is in zake scheiding van tafel en bed (Brussel, 6 Mei 1886, Pas. 1886, II, 317; Luik, 4 December 1914, Pas. 1915-1916, II, 159; Brussel, 21 Januari 1942, Pas. 1942, II, 13; Brussel, 3 Mei 1947, J. T. 1947, 453; Corr. Doornik, 17 November 1938, Pas. 1939, III, 113; De Page, dl I, n° 1006, blz. 1037; Renard Cl., Examen de jurisprudence : Personnes et biens, n° 42, Rev. crit. de jur. belge, 1950, blz. 252; Laurent, dl III, n° 348; Demolombe, dl II, n° 501, blz. 427), vermits de uitkering tot onderhoud,

door dit artikel voorzien, bedoeld is als een vergoeding toe te kennen aan de echtgenoot die de echtscheiding heeft bekomen en die zich in behoeftige toestand bevindt wegens de verbreking van de huwelijksband en de daaruit volgende opheffing van de verplichting tot hulp (Verbr., 4 Mei 1944, Pas. 1944, I, 337; Brussel, 22 September 1949, J. T. 1949, 640; De Page, dl I, n° 978 en volg., 1006; Cl. Renard, Examen de jurisprudence : Personnes et biens, n° 39, Rev. crit. de jur. belge, 1950, blz. 237; Planiol et Ripert, dl II (1926), n° 636 en 637; A. Kluyskens, Karakter van het pensioen dat na echtscheiding op grond van artikel 301 B. W. aan de onschuldige echtgenoot kan toegekend worden, Rechter. Tijdschrift 1950, 99; Piérard A., Divorce, dl 2, n° 760; P. de Loynes, onder Caen, 28 Februari 1908, D. P. 1908, II, 297); dat in zake scheiding van tafel en bed enkel die wetsbepalingen betreffende de echtscheiding kunnen worden toegepast, die hun oorsprong en hun reden van bestaan niet vinden in de ontbinding van het huwelijk (zie de noot onder Verbr. Fr., 2 April 1861, D. P. 1861, I, 97; Demolombe, dl II, n° 501, blz. 427); dat, zoals hoger gezegd, de scheiding van tafel en bed de huwelijksband niet verbreekt en dienvolgens de echtgenoot die zich in behoeftige toestand bevindt, steeds beroep kan doen op artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende ten andere dat, indien het vonnis van 19 November 1938 niet uitdrukkelijk vermeldt krachtens welke wetsbepaling het onderhoudsgeld werd toegekend, nochtans blijkt dat het toegekend werd op grond van artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek, volgens hetwelk de echtgenoten elkander wederkerig hulp verschuldigd zijn, vermits het vastgesteld werd volgens de behoeften van eiseres en het vermogen van verweerder, en niet op grond van artikel 301 van het Burgerlijk Wetboek met een kenmerk van vergoeding;

Overwegende dat eiseres dienvolgens op grond van hetzelfde artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek de aanpassing van de geldelijke hulpverlening kan vorderen naar evenredigheid van haar behoeften en het vermogen van verweerder;

Overwegende dat enerzijds het vertrek van de kinderen, die door hun arbeid in feite mede konden voorzien in de noodwendigheden van eiseres, en anderzijds de verhoging van de levensduurte onbetwistbaar de behoeftetoestand van eiseres hebben verscherpt; dat rekening houdende met de vermogenstoestand van verweerder, die enkel te zorgen heeft voor zich zelf, het gevorderde bedrag rechtmatig voorkomt;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

uitspraak doende op tegenspraak en in eerste aanleg; veroordeelt verweerder om aan eiseres te betalen, maandelijks en op voorhand en voor de eerste maal op 1 April 1951, een onderhoudsgeld van 2.000 frank; wijst de wederreis van verweerder af als ongegrond; veroordeelt verweerder tot betaling van de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding;

Vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

NOOT: Betreffende de toepassing van artikel 301 B. W. in zake scheiding van tafel en bed, zie in tegenovergestelde zin: Namen, 3 Maart 1902, Pas. 1902, III, 342, bevestigd door Luik, 14 Januari 1903, Pas. 1903, II, 308 (deze beslissingen steunen nochtans en op artikel 212 en op artikel 301 B. W.); Luik, 25 Juni 1931, Pas. 1932, II, 15; Bergen, 21 Maart 1939, Pas. 1943, III, 27, volgens welke beslissing de echt-

genoot die de scheiding van tafel en bed heeft bekomen, de keuze heeft tussen een onderhoudsgeld gesteund op artikel 212 en dit gesteund op artikel 301, doch op zijn keuze niet kan terugkomen en in geen geval beide kan cumuleren (Piérard, *Divorce*, dl II, n°840; Pasquier A., *Du divorce* (Novelles), n° 1641; R. P. D. B., v° *Divorce*, n° 562). Deze rechtspraak en rechtsleer geeft nochtans geen redenen aan voor de uitbreiding van artikel 301 op het geval van scheiding van tafel en bed. Weliswaar wordt een billijkheidsreden aangehaald, nl. dat het onderhoudsgeld, toegekend krachtens artikel 301, ook na het overlijden van de schuldige echtgenoot kan worden verhaald op zijn erfgenamen. Daartegenover staat nochtans het nadeel dat dit onderhoudsgeld, volgens de Belgische rechtspraak, vastgesteld moet worden volgens de toestand van partijen op de dag van het vonnis van echtscheiding en niet kan worden verhoogd (zie De Page, dl I, n° 980 en 981; Cl. Renard, *Examen de jurisprudence*, Rev. crit. de jur. belge, 1950; verg. de vermelde studie van A. Kluyskens).

Volgens de rechtspraak van het Franse Hof van Verbreking zijn zowel artikel 212 als artikel 301 van toepassing in zake scheiding van tafel en bed, doch dit laatste artikel kan enkel ingeroepen worden door de echtgenoot die de scheiding bekwam. Zie o.m. Vebr. Fr., 23 Mei 1845, D.P. 1845, I, 225; 12 December 1848, D.P. 1852, V, 20; 2 April 1861, D. P. 1861, I, 97, en noot; 7 April 1873, D. P. 1874, I, 342; 3 Januari 1893, D. P. 1893, I, 126; 20 Februari 1929, Pas. b. 1929, II, 98. De Franse rechtspraak is nochtans soepelder bij de toepassing van artikel 301, wat betreft de vaststelling van het bedrag en de onveranderlijkheid.

Zie nog, in de zin van het geannoteerd vonnis: Gent, 25 Mei 1849, Pas. 1849, II, 233. Verg. Gent, 13 Juli 1951, R. W. 1951-1952, 934.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE OUDENAARDE

Kortgeding. — 27 September 1951.

Voorzitter: M. De Groote.

Advocaten: A. De Beuckelaere en Moreels.

Echtscheiding. — Geldigheidsduur van het krachtens art. 268 B.W. door de Voorzitter der Rechtbank gegeven bevel. — Gemeenschapsschuld. — Een onbeantwoord gebleven voorstel van een schuldenaar heeft geen rechtsgevolg. — De door de vrouw in de haar aangewezen verblijfplaats medegenomen meubelen behoren hangende de procedure nog steeds tot de huwelijksgemeenschap.

Het bevelschrift, door de Voorzitter der Rechtbank verleend in zake voorlopige maatregelen tijdens de procedure tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, blijft van kracht, zolang hij de bevoegdheid heeft om maatregelen te bevelen, hetgeen volgens het Verslag aan de Koning dat aan het K. B. van 7 Februari 1936 voorafgaat, het geval is tot aan de verwerping van de voorziening in cassatie tegen het eindvonnis.

De verplichting tot betaling der verzekeringspremie betreffende tot de huwelijksgemeenschap behorende meubelen drukt op de man in zijn hoedanigheid van hoofd dezer gemeenschap.

Niemand kan zich zelf een geldige rechtstitel verschaffen; een door de schuldenaar aan de schuld-eiser gedaan voorstel, dat onbeantwoord gebleven is,

impliceert niet een afstand van recht door de schuldenaar.

De door de vrouw in de haar aangewezen verblijfplaats medegenomen meubelen behoren nog steeds tot de gemeenschap, zodat er geen aanleiding bestaat de waarde van die meubelen met het door de man verschuldigde onderhoudsgeld te verrekenen.

Fermont t/ De Petter.

Overwegende dat de eis tot tweeërlei doeleinden strekt: 1° tot de schorsing der tenuitvoerlegging van het bevelschrift dd. 16 November 1948 door de dd. Voorzitter dezer Rechtbank in zake tussen partijen verleend, waarbij eiser tot een maandelijks onderhoudsgeld van 5.000 fr. ten behoeve van thans verweester verwezen werd, en 2e tot de opheffing van de verplichting tot betaling van gemeld onderhoudsgeld voor de toekomst;

1. Betreffende het eerste punt van de eis:

Overwegende dat verweester de uitvoering van even genoemd bevelschrift voor de maanden Maart tot en met Juni 1951 tegen eiser heeft vervolgd, zijnde voor een hoofdsom van 20.000 fr. onder aftrek van zekere afbetalingen ten bedrage van 3.939,50 fr.;

Overwegende dat eiser vooreerst aanvoert, dat verweester de haar aangewezen woning te Welle, Steenweg op Aalst zou verlaten hebben, om bij toepassing van art. 269 B.W. zijn weigering tot verstrekken van onderhoudsgeld te rechtvaardigen;

Overwegende dat eiser te dien einde weliswaar zekere verklaringen voorbrengt, waaruit blijkt dat verweester af en toe de klanten der herberg «Broadway» te Aalst bedient, doch het bewijs niet voorbrengt, dat verweester op dit adres werkelijk zou gehuisvest zijn of dat ze een andere dan de haar aangewezen verblijfplaats zou bewonen;

Dat dit argument dan ook niet kan aanvaard worden;

Overwegende dat eiser verder beweert, dat nu de procedure tot scheiding van tafel en bed sedert 7 October 1948 niet gevorderd is, bedoeld bevelschrift, houdende voorlopige maatregelen, waarvan de uitvoering wordt vervolgd, niet meer van kracht zou zijn, als buiten het geding vallend en zodoende geen wettelijk fundament meer zou bezitten;

Overwegende nochtans dat het bevelschrift, door de Voorzitter der Rechtbank in zake voorlopige maatregelen tijdens de procedure tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed verleend, van kracht blijft, zolang die Magistraat de bevoegdheid heeft om in te grijpen — hetgeen volgens het Verslag aan de Koning, dat aan het K.B. van 7 Februari 1936 voorafgaat, geldt tot aan de verwerping van de voorziening in verbreking ingesteld tegen het eindvonnis (R. Van Lennep, Het Kortgeding, blz. 447, laatste lid);

Dat overigens het nieuw art. 268 B.W. tot doel heeft de bevoegdheid van de Voorzitter der Rechtbank inzake voorlopige maatregelen betreffende echtscheiding in overeenstemming te brengen met de macht, welke hem bij art. 214j is toegekend, hetwelk hem toelaat alle voorlopige maatregelen te treffen, welke voor het belang van de echtgenote en de kinderen worden geëist;

Overwegende dat eiser vervolgens voorhoudt, dat hij aan zijn onderhoudsverplichting ten opzichte van verweester heeft voldaan en namelijk gewaagt van zekere betalingen, die in mindering zouden moeten gebracht worden op het onderhoudsgeld, en tweedens van een stilzwijgend akkoord tussen partijen, na 7 Februari 1951 tot stand gekomen, waarbij bedoeld onderhouds-

geld wegens weddevermindering van eiser tot 3.500 fr. per maand zou teruggebracht zijn;

Overwegende dat verweerster zich akkoord verklaart met de volgende posten: a) 423 fr. voor brandverzekering en b) de afhoudingen voor betalingen aan de firma «Bruxelles-Deuil»;

Overwegende dat, wat betreft de som van 423 fr. wegens brandverzekering, verweerster terecht opmerkt dat het gaat om de verzekering van meubelen der gemeenschap, waarvan de schuld op de man in zijn hoedanigheid van hoofd der huwgemeenschap drukt;

Overwegende dat anderzijds de verschillende afhoudingen wegens betalingen aan de firma «Bruxelles-Deuil» door eiser niet kunnen in mindering gebracht worden, daar zij betrekking hebben op een door eiser vrijwillig op 21 Juni 1949 aangegane verbinten's, na tussenkomst van het strafrechtelijk onderzoek, in verband met een diefstal van kledingstukken ten nadele van verweerster, en zulks afgezien van de verplichting tot de uitkering van 5.000 fr. maandelijks onderhoudsgeld, waartoe eiser zich op dezelfde dag verbond door namelijk de beschikkingen van bedoeld bevelschrift te aanvaarden;

Overwegende dat de bedoelde betalingen derhalve uit een geheel verschillende rechtscausa spruiten en niet vatbaar zijn voor compensatie met het verschuldigd onderhoudsgeld;

Overwegende dat, wat betreft de beweerdde conventionele vermindering van het onderhoudsgeld, verweerster deze ten stelligste betwist, en aanvoert dat zij na protest langs haar raadsman om ten slotte uitvoerend beslag liet leggen, hetgeen genoegzaam aanduidt dat verweerster hoegenaamd niet akkoord was met het door eiser gedane voorstel;

Overwegende overigens, dat niemand zichzelf een geldige rechtstitel kan verschaffen en dat een eenzijdig onbeantwoord gebleven voorstel, door de schuldenaar gedaan, een afstand van recht door de schuldeiser niet impliceert;

Overwegende dat ten slotte de door verweerster in haar verblijfplaats medegenomen meubelen nog steeds tot de gemeenschap behoren, zo dat er geen aanleiding bestaat de waarde dezer meubelen te verrekenen met het verschuldigd onderhoudsgeld;

Overwegende dat uit deze beschouwingen blijkt dat het eerste punt van de eis ongegrond is, zodat er geen termen voorhanden zijn om de uitvoering van het hierboven vermelde bevelschrift te schorsen;

2. Betreffende het tweede punt van de eis:

Overwegende dat ter staving van zijn eis tot opheffing van de verplichting tot betaling van het onderhoudsgeld aanlegger aanvoert, dat hij thans geen wedde, vergoeding of inkomen uit de zaak, waar hij vroeger werkzaam was, meer trekt en ten bewijze daarvan zekere stukken betreffende de benarde toestand der P.V. B.A. Beschuitfabriek St Anna mededeelt;

Overwegende dat verweerster niet betwist, dat de omzet dezer laatste firma sterk geslonken is, maar nochtans voorhoudt dat de levenswijze van eiser aanduidt, dat hij nog over belangrijke inkomsten of kapitalen moet beschikken, gezien zijn weelderige levenswijze;

Overwegende dat blijkt uit de door eiser medegedeelde stukken, dat de P.V.B.A. St Anna, waarvan hij zaakvoerder is, een algemene vergadering van haar schuldeisers, ter Koophandelsrechtbank te Aalst op 6 September 1951 heeft gehouden, ten gevolge waarvan een comité van Beheer en Controle werd samengesteld;

Overwegende dat eiser evenwel het bewijs niet heeft geleverd, dat hij in het vervolg geen wedde meer zou trekken vanwege de P.V.B.A. Beschuitfabriek Fermon; dat integendeel blijkt uit de op 25 Augustus 1951 afgesloten staat, dat bij wijze van «Voorzieningen» een som van 139.350 fr. voor 6 maand wedden (begrensd tot 6.000 fr. per maand) werd voorbehouden;

Dat het bewijsaanbod aan eiser, dat hij vanaf 1 September 1951 in bedoelde vennootschap geen vergoeding meer trekt ten andere ter zake niet dienend is, vermits al ware het nog zo, eiser niet bewijst noch aanbiedt te bewijzen dat hij buiten bedoelde wedde, over geen andere bron van inkomen zou beschikken, die de opheffing van de verplichting tot uitkering van het onderhoudsgeld zou rechtvaardigen;

Overwegende nochtans dat het billijk voorkomt, in acht nemend enerzijds het feit, dat het inkomen van eiser in aanzienlijke mate is verminderd ten gevolge van de financiële moeilijkheden der firma, waarvan hij beheerder is, en anderzijds het feit, dat verweerster wel in staat is om zelf gedeeltelijk in haar levensbehoeften te voorzien — dat het aan verweerster toegekend onderhoudsgeld verminderd worde vanaf 11 September 1951 tot de som van 3.500 frank per maand.

Om deze redenen, alle andere of strijdige besluiten verwerpend;

Recht doende, op tegenspraak:

Verklaren de eis ontvankelijk, doch voor het grootste gedeelte ongegrond; Zeggen dat er geen termen voorhanden zijn om de schorsing van de tenuitvoerlegging van het bevelschrift dd. 16 November 1948, door de Heer Voorzitter dezer rechtbank verleend, te bevelen;

Zeggen voor recht dat vanaf 1 September 1951 het onderhoudsgeld, zoals bij Ons bevelschrift dd. 16-11-1948 aan verweerster toegekend zal gebracht worden op de som van 3.500 fr. per maand;

Compenseren de kosten;

Verklaren dit bevel uitvoerbaar bij voorraad niet-tengestaande alle voorziening en zonder borgstelling;

Geven akte aan eiser dat hij zijn vordering schat op meer dan 30.000 fr. in elk zijner delen, wat de bevoegdheid en de vatbaarheid voor hoger beroep betreft.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE MECHELEN

23 Februari 1951.

Voorzitter: M. Hofman.

Rechters: M.M. Gérard en Van de Wyer.

O. M.: M. Massa.

Advocaten: Mrs De Loof en De Schrijver.

1. Verkeer. — Omgekeerde driehoek. — 100 meter afstand niet algemeen vereist; in casu 40 meter voldoende. — Teken behoeft in niet-bebouwde kom niet verlicht te zijn. — Snelheid in casu zonder belang.

2. Bevoegdheid in strafzaken. — Rechtstreekse dagvaarding, waarbij de gedaagde impliciet aansprakelijk wordt gesteld wegens het onvrijwillig toebrengen van verwondingen. — Politie rechtbank onbevoegd.

1. Uit art. 131/4 van het Algemeen Verkeersreglement blijkt, dat de plaatsing van de omgekeerde driehoek op een afstand van 100 meter geen vereiste is voor de geldigheid van het teken, daar de door de wet vereiste behoorlijke afstand in hoofdzaak bepaald wordt door de omstandigheden en de plaatselijke gesteldheid.

In het in het aanhangige geding bedoelde geval moet een afstand van 40 meter als behoorlijk worden beschouwd.

In een niet-bebouwde kom behoeft de omgekeerde driehoek niet verlicht te zijn.

De weg, waarop de omgekeerde driehoek is geplaatst, blijft derhalve, ook bij nacht secundair ten opzichte van de te kruisen weg.

De factor snelheid dient in onderhavig geval niet in aanmerking te worden genomen, daar het de weggebruiker van de secundaire weg verboden was de hoofdweg te berijden, terwijl een andere weggebruiker daarop in aantocht was.

2. *Wanneer een rechtstreekse dagvaarding de daarbij gedaagde impliciet aansprakelijk stelt wegens het onvrijwillig toebrengen van verwondingen (het in de artikelen 418 en 420 W. v. S. strafbaar gestelde wanbedrijf) is uitsluitend de Rechtbank van Eerste Aanleg, rechtsprekende in strafzaken, bevoegd daarvan kennis te nemen, tenzij de Raadkamer de verwijzing van gedaagde wegens dat wanbedrijf naar de Politierechtbank mocht bevelen hebben.*

O. M. t/ Hennaert en Munar en Hennaert t/ Munar en the London and Scottish Ass. corp.

Gelet op het vonnis dd. 23 Maart 1950, gewezen door de Correctionele Rechtbank te Antwerpen, zetelende in hoger beroep (10e Kamer), waarbij het aan beroeper Hennaert niet bewezen verklaard werd en de rechtbank, na de vrijspraak van beroeper, zich onbevoegd verklaart om kennis te nemen van de eis van de burgerlijke partijen Munar en The London & Scottish Assurance Corp. Ltd. en mede onbevoegd om te beslissen over de eis van de rechtstreeks dagende partij Hennaert;

Gelet op het arrest van het Hof van Verbreking, 2e Kamer dd. 3 Juli 1950:

1) waarbij voormeld vonnis van de correctionele rechtbank te Antwerpen verbroken wordt, voor zover het, wijzende op de vorderingen der burgerlijke partijen Munar en The London & Scottish Ass. Corp. Ltd., beslist dat de Correctionele Rechtbank onbevoegd is om kennis te nemen van deze vorderingen en de burgerlijke partijen tot de kosten van de burgerlijke vordering veroordeelt;

2) waarbij de voorziening van aanlegger Munar voor het overige verworpen wordt;

3) waarbij de alzo beperkte zaak verwezen wordt naar deze rechtbank, beslissende in hoger beroep;

Aangezien het besproken vonnis verbroken werd wegens schending van artikel 97 van de Grondwet en nl. wegens niet beantwoorden van de punten 2, 3 en 4 van de conclusiën van de burgerlijke partijen Munar en The London & Scottish Ass. Corp.;

Gezien het bevel der Raadkamer van 10 Oktober 1949, waarbij de zaak naar de bevoegde politierechtbank verwezen werd;

Aangezien deze strafvordering haar oorzaak vindt in een aanrijding, die zich op 13 Juli 1949 rond 23 uur voordoede ter hoogte van de kruising, gevormd door de Parkweg en de Hoofdvunderlei te Deurne, tussen het voertuig, bestuurd door beklaagde Hennaert, rijdende op de Hoofdvunderlei en die van de burgerlijke partij Munar, komende uit de Parkweg;

Aangezien de betwisting gaat over de vraag of Munar, die uit de Parkweg kwam de voorrang van rechts genoot ofwel verdachte Hennaert, die de Hoofdvunderlei volgde, de voorrang had als weggebruiker van de hoofdweg;

Aangezien vaststaat dat op de Parkweg langs beide

zijden op ongeveer veertig meter van de aansluiting met de Hoofdvunderlei een omgekeerde driehoek geplaatst is, die in casu bij het vallen van de avond niet verlicht was;

Betreffende de afstand (art. 131/4 K. B. 1.2.1934)

Aangezien de omgekeerde driehoek luidens de wet op een behoorlijke afstand van de kruising wordt geplaatst, welke afstand wordt bepaald volgens de omstandigheden en de plaatselijke gesteldheid, terwijl die afstand in gewone gevallen ongeveer honderd meter zal bedragen ;

Aangezien uit de tekst zelf van de wet voldoende blijkt, dat de plaatsing van de omgekeerde driehoek op honderd meter geen vereiste is voor de geldigheid van het teken, daar de door de wet vereiste behoorlijke afstand in hoofdzaak wordt bepaald door de omstandigheden en door de plaatselijke gesteldheid;

Aangezien, gelet op die plaatselijke elementen, de afstand van 40 meter als een behoorlijke afstand moet beschouwd worden, daar de Parkweg bij de kruising met de Hoofdvunderlei een rechte weg is met goede zichtbaarheid;

Betreffende de bebouwde kom :

Aangezien de aansluiting van de Hoofdvunderlei met de Parkweg niet als een bebouwde kom kan beschouwd worden daar er ter plaatse geen huizen staan, zodat de omgekeerde driehoek niet diende verlicht te zijn;

Aangezien derhalve duidelijk blijkt dat de Parkweg, gevolgd door de burgerlijke partij Munar, ook bij nacht secundair blijft ten opzichte van de Hoofdvunderlei gevolgd door beklaagde Hennaert;

Betreffende artikel 27 (K. B. 1.2.1934)

Aangezien evenmin ten laste van beklaagde Hennaert kan gelegd worden dat hij links kwam gereden en zodoende inbreuk pleegde op artikel 27 Algemeen Verkeersreglement;

Aangezien in casu, rekening houdende met de plaats en de omstandigheden van de aanrijding, moet worden besloten dat Hennaert door niet uiterst rechts te houden op de kruising, ofwel een uitwijkingsmanoeuvre heeft uitgevoerd, ofwel slechts een theoretische fout heeft bedreven zonder invloed op de botsing en hare gevolgen;

Betreffende artikel 42 Wegcode.

Aangezien de burgerlijke partij ten slotte doet gelden dat beklaagde Hennaert met overdreven snelheid reed en aldus inbreuk pleegde op artikel 42 van het Algemeen Verkeersreglement;

Aangezien de factor snelheid in onderhavig geval niet in aanmerking dient te worden genomen, daar het de weggebruiker van de secundaire weg verboden was de hoofdweg te berijden, wanneer de andere weggebruiker aldaar in aantocht was;

Aangezien derhalve het aan verdachte Hennaert ten laste gelegde niet bewezen is;

Betreffende de rechtstreekse dagvaarding :

Aangezien ten verzoeken van beroeper Hennaert de burgerlijke partij Munar rechtstreeks gedagvaard werd voor de Rechtbank van Politie om zich na toepassing van de strafwet wegens overtreding van artikel 42, 51/ & 3, 54, 57/, 131/2, 7, 4, 93 van het Algemeen Verkeersreglement te horen veroordelen aan de rechtstreeks dagende partij te betalen de som van 20.015 fr.;

Aangezien de rechtstreekse dagvaarding impliciet Munar aansprakelijk stelt voor de onvrijwillige verwondingen;

Dat het aldus te laste gelegde het wanbedrijf uitmaakt, voorzien bij de artikelen 418 en 420 van het Wetboek van Strafrecht;

Dat desbetreffend de rechtbank van eerste Aanleg, zetelende in strafzaken, uitsluitend bevoegd is, wijl de Raadkamer nooit bevoelen heeft dat Munar voor dit wanbedrijf naar de politierechtbank zou verwezen worden;

Aangezien de eerste Rechter zich terecht onbevoegd verklaarde om over de eis van de rechtstreekse dagvaarding te beslissen;

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

5 Februari 1952.

Voorzitter : M. Moerenhout.

Rechters : M.M. Cooreman en Tahon (toegev. rechter).

O. M. : M. Dezegher.

Advocaat : Mr Matthys.

Huiszoeking. — Begrip nacht. — Geldigheid van art. 46 van het K.B. nr 300 van 30 Maart 1936 (art. 1037 Rv.).

Het K. B. n° 300 van 30 Maart 1936 is in feite een wetsbesluit, in al zijn bepalingen uitdrukkelijk bekrachtigd bij de wet van 4 Mei 1936 (Stbl. 1936 - 7 Mei), en geldt derhalve als wet. Het beginsel van de scheiding der machten laat niet toe, dat de rechterlijke macht de grondwettelijkheid der wetten beoordeelt.

O. M. t/ R. en P.

Aangezien de verdachten in hun mondelinge besluiten een vonnis van de Correctionele Rechtbank van Antwerpen dd. 18 Mei 1951 (Rechtsk. Weekblad 18 November 1951 blz. 465) inroepen om te beweren dat het nieuw artikel 1037 van het Wetboek van Burg. Rechtpl. (K.B. nr 300 van 30-3-1936 art. 46), dat ter zake de vaststelling van overspel, die op 20-11-1950 om 5,20 uur geschiedde, ongrondwettelijk is en derhalve niet zou mogen toegepast worden;

Aangezien voormeld K. B. dat in feite een wetsbesluit was, in al zijn bepalingen uitdrukkelijk bekrachtigd werd door de wet van 4 Mei 1936 (Staatsblad 1936-7 Mei); dat het derhalve een wet uitmaakt en dat het beginsel van de scheiding der machten niet toelaat aan de Rechtsmachten de grondwettelijkheid der wetten na te gaan;

NOOT : Verg. in dezelfde zin Correctionele Rechtbank Dendermonde, 17 Maart 1952, niet uitgegeven, in zake O. M. t/ C.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. --- 6 December 1951.

Voorzitter : M. De Smet.

Referendaris : M. A. Cloquet.

Advocaten : Mrs Douchamps (Brussel), J. Eeckhout en A. Cornel's.

Ooneerlijke mededinging. — Namaking van een merk. — Bevoegdheid van de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel, rechtsprekend zoals in kortgeding. — Slaafsheid van de namaking niet vereist. — Door het merkenrecht niet beschermde woorddelen doch wel beschermde samenstellingen met fantasie-woord. — Niet gedeponeerd merk.

Een vordering steunend op de bewering van de namaking van een merk, valt onder de bevoegdheid van de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel, rechtsprekende zoals in kortgeding.

Voor de toewijzing van de vordering om met het gebruik van een merk op te houden behoeft de namaking niet slaafs te zijn, doch is het voldoende, dat het gebruik van het nagemaakte merk verwarving kan stichten met het oorspronkelijk merk.

Het gebruik van de lettergreep « dex » (afkorting van « dextrine » volgens de pharmacopee) van de stam « lac » (afkorting voor melk), van het woord « malt » voor « mout » alsmede van de afkorting « aci » of « acid » (voor zuur bevattende stoffen) valt niet onder bescherming van het merkenrecht. Wel worden beschermd de samenstellingen van die woorden met een fantasiebenaming, wanneer die samenstellingen een onderscheidend karakter hebben.

Zolang de gebruiker van een merk dit niet heeft gedeponeerd, moet hij geacht worden met het voorlopig gebruik daarvan door een ander akkoord te gaan.

N.V. Fabrique Suisse de Produits au lait Guigoz en
N.V. Le Lait Guigoz t/ N.V. Alpha R.A.D.A.R.

In hoofdeis.

Overwegende dat verweerster melkpoeders fabriceert, die bestemd zijn tot voedsel voor gedijende kinderen; dat bedoelde melkpoeders van drie verschillende soorten zijn, naargelang zij min of meer vitamines, mout, dextrine of zuurbevattende stoffen inhouden;

Overwegende dat de etiketten van de dozen, waarin d'e melkpoeders verkocht worden, de hiernabeschreven benamingen dragen;

dat bedoelde etiketten enerzijds, op dezelfde wijze voor de drie soorten melkpoeder, bovenaan in de linkerhoek het peristyle vertoont van een Griekse tempel waarvan het fronton gevormd is door het woord « Alpha »;

Overwegende dat het woord « Alpha » de vroegere sociale benaming was van verweerster, die op 30 Juli 1951 die benaming in R.A.D.A.R. veranderde;

Overwegende dat ondanks deze naamsverandering het peristyle van een Griekse tempel met het woord « Alpha » op het fronton nog altijd op de etiketten van verweerster voorkomt;

Overwegende dat verweerster buiten dit algemeen herkomstmerk van haar producten, voor iedere van haar specialiteiten een afzonderlijke benaming gebruikt, te weten : « Norm-O-lac » voor het melkpoeder met vitamine; — « Malt-O-dex » voor het melkpoeder waarin

ook mout en dextrine gemengd zijn, en «Acidex» voor het melkpoeder, dat bovendien citroenzuur bevat;

Overwegende dat, wanneer alle woorden, welke op de litigieuze etiketten vermeld staan, in hunne natuurlijke volgorde gelezen worden, de verschillende benamingen luiden: «Alpha Norm-O-lax», «Alpha Malt-O-dex», en «Alpha Acidex»;

Overwegende dat eiseressen handelsmerken gebruiken om gelijkaardige melkpoeders te kenmerken;

dat eerste eiseres die merken heeft gedeponeerd, hetgeen verweerster voor haar eigen benamingen niet deed;

dat eerste eiseres aldus de volgende benamingen als merken deponeerde te Bern op de volgende data: op 11 November 1933: het merk «Dex», op 4 November 1941: het merk «Acigo», en op 17 Februari 1949: het merk «Alfalac»;

Overwegende dat eiseressen bij onderhavige vordering vragen, dat aan verweerster aanbod zou worden gedaan voortaan nog gebruik te maken van de benamingen «Alpha Norm-O-Lac», «Acidex» en «Alpha Malt-O-dex»;

dat dergelijke vordering eerst de vraag stelt of beide reeksen benamingen al dan niet tot verwarring leiden of kunnen leiden;

dat, mocht de mogelijkheid van verwarring bewezen worden geacht dan nog zou dienen uitgemaakt te worden of verweerster al dan niet voor die mogelijkheid van verwarring aansprakelijk kan worden gesteld;

Overwegende dat verweerster de mogelijkheid van verwarring betwist en tevens het feit betwist, dat de door eerste eiseres gedeponeerde merken een eigenaardig karakter zouden vertonen;

dat verweerster bovendien staande houdt dat zij de door eiseressen gewraakte benamingen gebruikte lang vóór elke neerlegging of vóór elk gebruik door eiseressen van hun eigen merken;

Overwegende dat verweerster aldus vraagt, dat de rechter, uitspraak doende over de vordering tot ophouding, een oordeel zou vellen nopens de «vroegerheid» en nopens de «deponeerbaarheid» van de litigieuze merken;

dat dient nagegaan te worden of voornoemde rechter hiertoe bevoegd is;

Wat betreft de bevoegdheid:

Overwegende dat onderhavige vordering ongetwijfeld steunt op de bewering van een namaking van merk;

dat zij inderdaad hoofdzakelijk gewag maakt van de fonetische gelijkenis tussen de door eerste eiseres gedeponeerde en de door verweerster gebruikte benamingen, alsook van de verwarring welke die gelijkenis sticht tussen beide reeksen merken en producten.

Overwegende dat de op de namaking van een merk steunende vorderingen luidens een arrest van het Opperste Gerechtshof buiten de bevoegdheid vallen van de Voorzitter rechtsprekend zoals in kortgeding (16 Maart 1939, Pas. I, 150);

Overwegende dat de argumenten, waarop voormeld arrest steunt, sedert zijn uitspraak en aan de hand van een langdurige praktijk scherp werden bekampt (Zie onder meer: Horion, Ing. - Cons. 1939, blz. 77 en volg. - Mougenot, R.G.A.R. 1946, 3847 en 3861 - Frédéricq, Traité, II, blz. 205, nr 140 - Limpens, Rev. Trim. Dr. Comm. Escarra-Huin, 1949, blz. 195, nr 6 - Jan Ronse, Rechtsk. Weekblad 1948-49, kol. 890 - Noot J.B. R.G.A.R. 1950, 4539);

Overwegende dat het Koninklijk Besluit nr 55 van 23 December 1934, als feit, dat tot de vordering tot ophouding aanleiding kan geven, in artikel 2 sub. littera d

vermeldt: het aanbrengen op dozen en etiketten van een fabrieks- of handelsmerk, van een naam, een teken of enige aanduiding van aard om te doen geloven dat de producten een andere oorsprong of herkomst hebben dan hun echte oorsprong of herkomst;

dat dergelijke bewoordingen de feiten beogen, voorzien bij artikel 8 littera B van de wet van 1 April 1879, waarbij de namaking van de handelsmerken strafbaar wordt gesteld;

dat de namaking niet noodzakelijk slaafs moet zijn en bestaat, zodra het gebruik ener benaming verwarring kan stichten met een bestaand merk (Van De Putte, Nijverheidsrecht, bl. 62, Braun et Capitaine, 163);

Overwegende derhalve dat de Voorzitter, recht sprekend als in kortgeding, bij toepassing van het Koninklijk Besluit van 23 December 1934 bevoegd is om kennis te nemen van een vordering tot ophouding, steunend op de namaking van een handelsmerk;

Ten gronde.

Overwegende dat eiseressen uitsluitend gewag maken van de fonetische gelijkenis tussen hare merken en die van verweerster;

dat het graphisch uitzicht (vorm van de letters, kleur van de etiketten, e.d.) inderdaad volkomen verschilt;

Overwegende dat eiseressen staande houden dat de benaming van het melkpoeder zonder mout, dextrine of citroenzuur, bijna onvermijdelijk zal gelezen worden: «Alpha - Norm-O-lac»;

dat zij dan ook zouden moeten aannemen dat de twee andere merken van verweerster eveneens noodzakelijk met toevoeging van het woord «Alpha» zullen gelezen worden, zodat de vergelijking zou gaan tussen de benamingen «Alpha Acidex» en «Acigo», of tussen «Alpha Malt-O-dex» en «Dex»;

doch overwegende, dat een persoon met een gemiddeld onderscheidingsvermogen bedoelde benamingen normaal niet zal verwarren;

Overwegende echter dat eiseressen in hunne besluiten voormelde benamingen opnieuw vergelijken, doch na het woord «Alpha» te hebben laten wegvallen, wat logisch niet te rechtvaardigen is;

Overwegende dat eiseressen de benaming «Acidex» evenmin als «Alpha Acidex» en de benaming «Malt-O-dex» evenmin als «Alpha Malt-O-dex» mogen wraken;

dat de lettergreep «dex» inderdaad in de pharmacopee de verplichte verkorting is om de aanwezigheid van dextrine in het te noemen product aan te duiden, zoals trouwens de stam «lac» niet kan vermeden worden om de aanwezigheid van melk te beduiden, zoals het woord «malt» noodzakelijk is om mout te betekenen en zoals de letters «aci» of «acid» noodzakelijk zijn om op zuurbevattende stoffen te wijzen;

Overwegende dat eiseressen aan verweerster het gebruik van die noodzakelijke benamingen niet mogen verwijten;

Overwegende dat het feit, dat eerste eiseres voor haar eigen merk de banale stam «aci» door de lettergreep «go» heeft doen volgen, geen uitsluitend recht doet verkrijgen op de noodzakelijke benaming «aci»;

dat dit feit haar alleenlijk het recht geeft om zich te verzetten tegen het gebruik van elke andere gelijkaardige samenstelling, gevormd met een fantasiewoord, dat de nieuwe samenstelling te veel zou doen gelijken op het merk van eiseres;

Overwegende, wat nu het merk «Alfalac» betreft, dat de toevoeging van het fantasievoorvoegsel «alfa» bij de noodzakelijke en derhalve banale stam «lac», van aard is om aan dergelijke samenstelling een eigenaardig karakter te geven, zodat eerste eiseres voor dit

merk een recht van uitsluitend eigendom kan doen gelden, indien zij werkelijk de eerste was om het besproken merk te gebruiken;

Overwegende dat er wel voor een middelmatig begaafde persoon een phonetische verwarring kan ontstaan tussen de benaming «Alfalac» en de benaming «Alphamaltolac»;

Overwegende dat verweerster nochtans voor die mogelijkheid van verwarring dan alleen zou kunnen verantwoordelijk gesteld worden, indien zij niet de door haar uitgedachte benaming gebruikte vooraleer eerste eiseres haar eigen merk mocht gedeponeerd en gebruikt hebben;

dat eerste eiseres inderdaad in dergelijk geval het aan haar zelve zou dienen te wijten, zo zij een merk koos, dat de besproken verwarring kon stichten met een vooraf bestaand merk;

Overwegende dat verweerster dient toegelaten te worden tot het bewijs door getuigen van het eerder gebruik door haar van het merk «Alpha Malt-O-lac»;

Wat betreft de wedereis :

Overwegende dat verweerder bij wedereis vordert, dat aan eiseressen verbod zou worden gedaan voortaan nog gebruik te maken van het merk «Alfalac»;

Overwegende dat deze vordering hic et nunc niet ontvankelijk is;

dat zij inderdaad strekt tot de impliciete erkenning ten voordele van verweerder van een uitsluitend recht op het merk «Alpha-Malt-O-lac», terwijl dit merk door haar niet werd gedeponeerd;

Overwegende dat, zolang de gebruiker van een handelsbenaming zijn merk niet deponeert, hij geacht moet worden met het voorlopig gebruik van dit merk door eenieder akkoord te gaan;

NOOT: Wat de bevoegdheid van de voorzitter der Rechtbank van Koophandel betreft, is in tegenovergestelde zin beslist bij het in dit nummer insgelijks opgenomen vonnis van de voorzitter der Rechtbank van Koophandel te Antwerpen d.d. 12 Januari 1952.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

12 Januari 1952

Voorzitter : M. Goris.

Referendaris : M. Schoonen.

Advocaten : Mrs C. Van der Planken, J. Devil en E. Boonen.

1. **Onerlijke mededinging. — Handels- en fabrieksmerken. — Onbevoegdheid van de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel om kennis te nemen van geschillen, die onrechtstreeks strekken tot bescherming van handels- en fabrieksmerken.**
2. **Taalgebruik. — In de Franse taal in de besluiten van partijen aangehaalde wetteksten, moeten als niet bestaande worden beschouwd.**

1. *Het K. B. n° 55 van 23 December 1934 tot bescherming tegen daden van oneerlijke mededinging vindt geen toepassing op geschillen, die tot voorwerp hebben door de beteugeling van de oneerlijke mededinging onrechtstreeks de bescherming van handels- en fabrieksmerken en octrooien te verzekeren.*

Zulks blijkt duidelijk uit het aan voormeld K. B. voorafgegane verslag aan de Koning, waarin het

nagestreefd doel en het begrip oneerlijke mededinging worden omschreven.

De bescherming van handels- en fabrieksmerken wordt uitsluitend geregeld in de wet van 1 April 1879.

2. *De aanhalingen van wetteksten in de Franse taal in de besluiten van partijen moeten krachtens de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken als niet bestaande worden beschouwd.*

P.V.B.A. Jacobs en Dienst van het Sequester
t/ Bogaerts, N.V. Finimco en Janssens.

Aangezien de eis ten doel heeft aan de verwerende partijen te doen bevelen een einde te stellen aan alle verkoop, tekoopaanbieding of reclame in België onder de naam «Erfurt» en ondermerken van of voor schrijfmachines, vervaardigd door de «Vereinigung Volkseigener Betriebe Mechanik» in haar fabrieken te Erfurt of elders, en die een namaaksel zijn van de door eiseres ingevoerde schrijfmachines «Olympia», waarvan eiseres beweert het monopolie te hebben;

Aangezien eerste eiseres, de p.v.b.a. Edmond Jacobs, haar recht op monopolie of nauwkeuriger gezegd haar naar de tijd begrensde recht op alleenverteenwoordiging en verkoop van de schrijfmachines «Olympia» doet steunen op het feit, dat zij deze rechten reeds verworven had vooraleer de Duitse firma «Olympia-Büromaschinewerke A. G.» onder sequester gesteld werd en dat eerste eisers dan ook bij overeenkomst, op 22 Februari 1950 gesloten met de Dienst van het Sequester, de toelating bekwaam om met uitsluiting van anderen op het grondgebied van het Belgisch koninkrijk voor een in beginsel op 10 jaar vastgestelde tijd handel te drijven in bepaalde ge-sequesteerde merken;

Aangezien eisers hun rechtsovereenkomst in rechte doen steunen op de bepalingen, vervat in art. 2 van het Koninklijk besluit n° 55 van 23 December 1934, dat ten doel heeft de daden, die in strijd zijn met de eerlijke gebruiken in handelszaken, te beteugelen;

Aangezien de rechtsovereenkomst er op neerkomt te vragen, dat aan verweerder verbod zou opgelegd worden de door zekere firma volgens het model «Olympia» n° 68.757,90849 en 99.764 vervaardigde schrijfmachines onder een andere benaming te verkopen;

dat zulke vordering gelijkstaat met die tot bescherming van de uitvindingsbrevetten, nijverheidseigendom en merken, die betrekking hebben op de in het geschil bedoelde schrijfmachine «Olympia», waarvan de eisers staande houden, dat de vennootschap naar Duits recht «Olympia-Büromaschinewerke A. G.» te Erfurt, thans gevestigd te Wilhelmshaven, uitsluitend eigenares was en gebleven is;

Aangezien in werkelijkheid de fabriek van voormelde «A. G.» bezet werd door de Russische legers bij wijze van herstelbetalingen na de oorlog van 1940;

Aangezien de vraag of de intellectuele rechten van de «A. G.» samen met de fabriek door de bezettende macht overgedragen werden op naam van de «Vereinigung Volkseigener Betriebe Mechanik» te Erfurt en in welke mate de beginselen van het Belgische recht de geldigheid van een overdracht, zoals zij gebeurlijk plaats greep, zou mogen aanvaarden, alsook welke gevolgen hieruit gebeurlijk zouden voortvloeien tegenover de Dienst van het Belgisch sequester vooraf zou dienen uitgemaakt te worden tussen het Sequester en de vennootschap «A. G.» of haar opvolgster en de «Vereinigung Volkseigener Betriebe Mechanik»;

dat wel blijkt, dat een overeenkomst gesloten werd tussen de fabriek te Erfurt en die te Wilhelmshaven onder de benaming «Olympia Werke West Gm b.H.» betreffende het gebruik van de benamingen «Olympia» en «Erfurt», zulks op 26 Oktober 1950;

Aangezien het geschil, zoals het aan ons onderworpen wordt, zowel in feite als in rechte niet in onze bevoegdheid valt, daar het K. B. n° 55 van 23 December 1934 tot bescherming van de voortbrengers, handelaars en verbruikers tegen zekere handelwijzen, strekkende tot het verdraaien van de normale voorwaarden der mededinging, geen toepassing vindt op geschillen, die tot voorwerp hebben onrechtstreeks de bescherming van handels- en/of nijverheidsmerken en brevetten te verzekeren door de beteugeling van de oneerlijke mededinging;

dat het verslag aan de Koning (Pasin. 1934, blz. 492 nota 1) te dien opzichte duidelijk is; dat het verslag bepaalt welk doel wordt nagestreefd en het begrip ervan omschrijft door te zeggen wat dient te worden verstaan door oneerlijke mededinging;

Aangezien dit begrip niet kan noch mag verward worden met het begrip van de wet van 1 April 1879, betreffende de handels- en fabrieksmerken, die een geheel vormt, en waarin ook artikel 8 de mogelijke strafbepalingen vermeldt;

dat niets toelaat te beslissen, dat het K. B. n° 55 van 23 December 1934 beoogd heeft een wijziging te brengen in de economie van die wet; dat zulks ook breedvoerig blijkt uit het arrest van het Verbrekingshof van 16 Maart 1939 en uit het zeer gedocumenteerd advies van de Heer Procureur-Generaal Cornil;

Aangezien de Franse vermeldingen van de door eiser in hun besluiten aangehaalde wetteksten als niet bestaande dienen te worden beschouwd en weggelaten ingevolge de bepalingen van de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Om deze redenen :

Na verwerping en weglating van de Franse vermelding van wetteksten uit de besluiten van eisers, maken melding van de toepassing van art. 2 van de wet van 15 Juni 1935 en alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpend, verklaren ons niet bevoegd, «ratione materiae» en leggen de kosten ten laste van eisers.

NOOT: Wat de bevoegdheid van de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel betreft, is in tegenovergestelde zin beslist bij het in dit nummer insgelijks opgenomen vonnis van de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel te Gent dd. 6 December 1951.

Deze laatste beslissing steunt bijna uitsluitend op de vaststelling, dat het cassatie-arrest van 16 Maart 1939 en de daaraan voorafgegane conclusies van procureur-generaal Cornil bij sommige auteurs een scherpe bestrijding hebben gevonden, die echter o.i. de scherpe argumentatie van Cornil en het Hof van Verbreking niet afdoende hebben weerlegd.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”

VREDEGERECHT TE EKEREN

14 Februari 1952.

Rechter : M. H. Aerts.

Advocaten : Mrs Wagemans en Speyer.

1. **Huur.** — **Vordering tot geldigverklaring van een gedane opzegging.** — **Geen actio ad futurum.**
2. **Koop en verkoop.** — **Geen werking tegenover huurder van het verkochte onroerend goed vóór de overschrijving in de registers van de hypotheekbewaarder.**

1. *De vordering tot geldigverklaring ener opzegging kan niet als een actio ad futurum aangemerkt worden. Een dergelijke vordering kan slechts aanleiding geven tot het leggen der kosten ten laste van eiser indien gedaagde zich bereid verklaart het pand tegen de datum der opzegging te verlaten.*

2. *De akte van koop en verkoop, waarbij de eigendom van onroerende goederen wordt overgedragen, kan aan derden slechts worden tegengeworpen vanaf de overschrijving in de registers van de hypotheekbewaarder. Dit wettelijk voorschrift kan door geen andere formaliteit worden vervangen.*

Ter zake van huur moet voormeld voorschrift des te strenger worden nageleefd, daar anders te gemakkelijk de bepalingen van de huishuurwet van 20 December 1950 en vooral de bij artikel 5, par. 1 en 2 voorgescreven opzeggingstermijnen zouden kunnen ontdoken worden. Koper en verkoper zouden immers aan de huurder kunnen verklaren, dat de verkoop bij onderhandse akte heeft plaats gehad vóór 30 November 1949, zodat slechts een opzeggingstermijn van drie maanden en niet van zes maanden, zoals voorgescreven bij artikel 5, par. 2, zou moeten in acht genomen worden.

Geerts t/ Mertens.

Aangezien verweerder de ontvankelijkheid van aanleggers eis betwist, beweerend dat deze eis een actio ad futurum is, en voorbarig werd ingesteld.

Aangezien dit middel van niet-ontvankelijkheid geen steek houdt;

Aangezien inderdaad aanlegger de bekrachtiging vraagt van de opzegging welke hij op 29 April 1951 aan verweerder heeft gegeven tegen einde October 1951;

Aangezien aanlegger gewacht heeft tot 21 September 1951 om deze vordering in te leiden, daar hij vaststelde dat verweerder geen aanstalten maakte om zijn pand te verlaten;

Aangezien men niet ernstig kan beweren dat een eis ingesteld op 21 September 1951, strekkend tot uitdrijving van een huurder tegen einde October 1951, zijnde ongeveer één maand later, als een actio ad futurum zou kunnen beschouwd worden;

Aangezien een dergelijke vordering enkel aanleiding kan geven tot het leggen der kosten lastens de aanleggende partij, indien de verweerder zich bereid verklaart het litigieuze pand te verlaten tegen de datum der opzegging;

Aangezien geen enkele verhuurder moet wachten tot de datum waarop hij opzegging aan zijn huurder heeft gegeven, alvorens te trachten een rechtstitel te bekomen om de uitdrijving van deze huurder te bekomen, daar deze laatste in dit geval een te gemakkelijk middel zou vinden om nog enkele maanden (duur der procedure) in het pand van zijn verhuurder te verblijven;

Aangezien aanleggers eis derhalve ontvankelijk is;

Aangezien ten gronde aanlegger aanvoert dat hij eigenaar is van een burgershuis, gelegen te Stabroek, Abstdreef 17, hetwelk door verweerder betrokken is, en dat hij geen andere eigendom bezit; dat hij door aangetekende brief dld. 29 April 1951, aan verweerder opzegging heeft gedaan binnen de wettelijke termijnen en ook de wettelijke opzeggingstermijnen in acht heeft genomen, zich er op steunende dat hij zijn enige eigendom persoonlijk wenst te betrekken, zulks bij toepassing van artikelen 4 en 5, 2° der huishuurwet van 20 December 1950; dat verweerder dan ook de litigieuze eigendom einde October 1951 moet verlaten; dat verweerder echter verklaart de plaatsen niet te zullen verlaten, zodat het dan ook noodzakelijk is de gegeven opzegging goed en geldig te horen verklaren, teneinde tijdig te uitwerking ervan te doen ingaan;

Aangezien verweerder onder meer opwerpt dat aanlegger, om artikelen 4 en 5, paragraaf 2, der huishuurwet van 20 December 1950, artikelen waarop hij zijn vordering steunt, te kunnen inroepen, moet bewijzen dat hij op 29 April 1951, datum waarop hij de opzegging, waarvan hij in het huidig geding de geldigverklaring vordert, heeft gegeven, eigenaar was van het pand dat hij, verweerder, in huur houdt;

Aangezien deze opwerping volkomen gegrond is;

Aangezien aanlegger in gebreke blijft ten opzichte van verweerder een dergelijk bewijs te leveren;

Aangezien verweerder natuurlijk een derde is ten opzichte der rechtsovereenkomsten welke tussen aanlegger en de vorige eigenaars van het litigieuze pand, de echtelieden Moereels-Coppin, hebben plaats gehad;

Aangezien aanlegger beweert dat hij vóór 29 April 1951 deze eigendom van gezegde echtelieden had aangekocht;

Aangezien het aangetekend schrijven dat bedoelde echtelieden Moereels, dd. 28 April 1951 desbetreffend aan verweerder hebben gericht, nochtans tegenover verweerder geen rechtsgeldig bewijs vormt van deze eigendomsoverdracht;

Aangezien inderdaad de verkoopsovereenkomsten inzake onroerende goederen, slechts aan derde personen (in casu verweerder) kunnen tegengesteld worden, nadat zij ingeschreven zijn op de registers van de hypotheekbewaarder en deze regel door geen enkele andere formaliteit kan vervangen worden (De Page, T. III, blz. 778, n° 792, en De Page, T. IV, blz. 771, n° 765);

Aangezien de aankoopakte van aanlegger ten hypotheekkantore slechts overgeschreven werd op 13 Juli 1951, zodat hieruit volgt dat hij ten onrechte van verweerder slechts eigenaar geworden is van het litigieuze pand op gezegde datum van 13 Juli 1951;

Aangezien hij bijgevolg op 29 April 1951 geen rechtsgeldige opzegging aan verweerder kon geven;

Aangezien deze regels van het gemeen recht in soortgelijke zaken des te strenger moeten in acht genomen worden, daar er zoniet ten opzichte van de huurders op zeer gemakkelijke wijze inbreuken zouden kunnen gepleegd worden tegen de bepalingen der huishuurwet van 20 December 1950, en inzonderheid tegen de bij artikel 5, paragrafen 1 en 2 voorziene opzeggingstermijnen;

Aangezien het inderdaad zou volstaan dat er tussen de verkoper en de aankoper van een in huur gehouden onroerend goed overeengekomen wordt om aan de huurder van het goed te verklaren dat de onderhandse verkoop heeft plaats gehad vóór 30 November 1949, om telkenmale slechts een opzegging van drie maanden te moeten geven, en op deze wijze te ontsnappen aan de opzeggingstermijn van zes maanden, voorzien bij voormeld artikel 5, paragraaf 2;

Aangezien aanlegger bijgevolg de geldigverklaring niet kan bekomen van een opzegging gegeven op een

ogenblik waarop hij ten opzichte van verweerder niet kan beschouwd worden als eigenaar van het goed dat deze laatste in huur houdt;

Aangezien het feit dat in de notariële akte bedongen werd dat de koper het genot van het verkochte eigendom zal hebben door het optrekken der huurgelden vanaf 1 Mei 1951, hieraan niet de minste verandering brengt, en deze bepaling ten andere ten opzichte van verweerder niet de minste waarborgen van oprechtheid biedt;

.....

NOOT: Ten aanzien van het sub 2 besliste verg. o.a. in tegenovergestelde zin Rb. Dendermonde, 1 Juli 1949, R. W. 1949-1950, 1128, en De Page, T. VII, n° 1059 (complément, vol. IV).

BIBLIOGRAPHIE

MEIER-HAYOZ A.: Der Richter als Gezetsgeber.

Eine Bestimmung auf die von den Gerichten befolgten Verfahrensgrundsätze im Bereiche der freien richterlichen Rechtsfindung gemäss Art. 1. Abt. 2 des Schweizerischen Zivilgesetzbuches. — Zürich, 1951, XX + 290 blz.

Wellicht is artikel 1 van het Zwitserse Burgerlijk Wetboek (Z.G.B.) er de meest beroemde bepaling van, trouwens niet ten onrechte (1). De erkenning, in een der merkwaardigste wetboeken van Europa, door de wetgever zelf, dat hij niet alles regelen noch voorzien kan, en de daaruit volgende opdracht van vrije rechtsvinding aan de rechter gegeven, waren voor de Europese juristen in 1907 een ophefmakende gebeurtenis. Geny begroette in deze tekst een ideale en tevens gezagvolle formulering van de stellingen welke hij in de Franse rechtskring zo meesterlijk wist te verdedigen (Geny, *Méthode d'interprétation*, 2e uitgave, dl. II, n° 204, blz. 326-327). Deze tekst werd het onvermijdbare vergelijkingspunt in elke studie omtrent de methodes van rechtsvinding. (Laatst nog in het verslag van Prof. Boulanger dat pas enkele weken geleden hier te lande werd gepubliceerd: Boulanger J.: *La méthode depuis le Code Civil de 1804 au point de vue de l'interprétation judiciaire*, J. T., 13-20 April 1952, blz. 229 en volg.)

Artikel 1 Z.G.B. is dan ook voor ons meer dan een louter vergelijkingspunt in een vreemde wetgeving geworden. Hij blijft de ontdekking en de aangepaste formulering van een programma van rechtsvinding, waarvan het gezag dit van de doctrine overschrijdt, vermits het deel uitmaakt van een der merkwaardigste Europese wetboeken.

Geny had echter reeds opgeworpen dat de draagwijdte van deze bepaling zou moeten worden getoetst aan de toepassing welke de Zwitserse rechter er van zou maken. Dit is het opzet dat Dr A. Meier-Hayoz, docent aan de Universiteit te Zurich, zich heeft voorgeschreven in zijn *Habilitationsschrift*.

Dit stevig opgebouwd en rijk gedocumenteerd werk verdient dan ook buiten de grenzen waar de besproken wettekst zijn toepassing vindt, ongetwijfeld een ruime belangstelling. Het wetenschappelijk onderzoek van de schrijver is trouwens over de grenzen heengegaan, en omsluit zowel de Duitse als de Franse rechtskring, terwijl zijn documentatie zeer ruim blijkt. Vermelden wij terloops dat het de schrijver mogelijk was ook België en Nederland in zijn onderzoek te betrekken, dank zij de Franse vertaling van de vergelijkende studie van Prof. Van Dievoet.

In de *Inleiding* wordt vooreerst het vraagstuk duidelijk gesteld en omlijnd.

Uitgaande van de opdracht van de rechter om, na de feitelijke toedracht te hebben vastgesteld, recht te spreken over het concrete geval, wordt vastgesteld dat hij ofwel gebonden zal zijn wanneer een norm van het reeds gevormde recht voorhanden is (wet, gewoonte en gerechtsgebruik), ofwel vrij het recht zal moeten vinden, wanneer deze voorafgegeven norm ontbreekt. Zo ontstond in de 19^e eeuw de strijd tussen twee opvattingen: het dogma der logische zelfgenoegzaamheid van de wet enerzijds, en anderzijds, de beweging van de vrije rechtsvinding. Tussen deze twee extremen bracht art. 1 ZGB een vergelijk tot stand. Het gezag van de wetgever wordt bevestigd, maar tevens wordt door deze zelf erkend dat hij niet alles heeft voorzien noch geregeld. In de aldus door de wetgever zelf erkende leemte krijgt de rechter een opdracht van rechtsvinding, alsof hij zelf wetgever ware.

Het opzet van de schrijver is dan de vraag door Geny in 1919 gesteld te beantwoorden: hoe wordt deze bepaling door de Zwitserse rechter toegepast?

Het werk zal dus de praktische betekenis van art. 1 ZGB nagaan, en steunend op de vaststelling der praktijk, het wettelijk voorschrift kritisch onderzoeken.

In het *eerste deel* wordt verklaard wat de Zwitserse wetgever in 1907 met deze bepaling bedoeld heeft en welke weerklink deze bedoeling en formulering in de rechtswetenschap heeft gevonden, m.a.w. het eerste deel behandelt de verwachtingen welke omtrent deze regeling der rechterlijke rechtsvinding werden gekoesterd door de ontwerpers en door de wetenschap. Belangrijk was de wettelijke erkenning van een aanvullende vrije rechterlijke rechtsvinding. Hierdoor was deze bepaling vooral een ophefmakende gebeurtenis in de Europese rechtswereld: een wetgever erkende zijn eigen onvolkomenheid! Deze bepaling hield echter nog veel meer in dan deze nederige erkenning. Zij bevestigde meteen de voorrang van de wet waar deze een regeling voorzag, en vaardigde zodoende het verbod uit van een rechtspraak contra legem. Het ontstaan van deze dubbele inhoud wordt door de schrijver in zijn historisch klimaat teruggeplaatst, en met vreemde rechtstelsels vergeleken. Deze bladzijden met hun rijke documentatie zijn voor de comparatist zeer belangrijk.

Aldus verscheen art. 1 ZGB als een gematigde en toch vooruitstrevende oplossing tussen twee extreme absolute stellingen.

Het toepassingsgebied der vrije rechterlijke rechtsvinding dient dan ook onderlijnd te worden.

Daartoe vat de schrijver de verschillende methoden van wetsverklaring samen, om daaruit de grenzen van de interpretatie, en zodoende ook het beginpunt der vrije rechtsvinding te ontdekken. Dit laat dan toe begrip en aard van de leemten in de wet volgens de Zwitserse rechtsleer te bepalen.

Is aldus het gebied der vrije rechterlijke rechtsvinding omschreven dan dient haar methode nader onderzocht te worden, zoals zij in de Zwitserse doctrine wordt voorgehouden. Daartoe wordt de «methode van de wetgever» eerst bepaald, vervolgens alle door de doctrine verworpen methodes (methode van wetsverklaring, waar de rechter een opdracht heeft van vrije rechtsvinding; methode der fictie; uitsluiting van rechtsleer of andere als eigenlijke rechtsbron; casuïstische methode). Ten slotte wordt onderzocht welke zin de hulpmiddelen, door art. 1 ZGB aan de wetgever geboden, in de rechtswetenschap hebben, en de verdere hulpmiddelen welke zij voorstelt.

Uit dit eerste deel spruit dat de Zwitserse wetgever,

en met hem de wetenschap, bedoeld hebben dat de rechter in geval van leemten in de wet — zoals dit begrip zeer ruim werd bepaald: er is leemte telkens wanneer de teleologisch verklaarde wet geen norm biedt — een werkelijke vrijheid aan de rechter heeft willen geven. Daarom werd de nadruk gelegd op waarheid: de rechter moet niet meer, maar mag dan ook niet meer zijn toevlucht nemen tot fictieve wetsverklaring waardoor hij zou voorwenden uit de wet te halen wat er niet in ligt. Hij mag evenmin feitelijke toedrachten fictief erkennen, die niet aanwezig zijn. Hij moet de rechtsregel vooropstellen, alsof hij zelf wetgever ware. Dit betekent dan ook ten slotte dat verboden zijn de gevoelsrechtspraak en loutere casuïstiek, waardoor de rechtszekerheid en de gelijkheid van de burgers voor het recht in het gedrang zouden worden gebracht.

In het *tweede deel* wordt nagegaan hoe de praktijk van de rechtspraak het voorschrift uit art. 1 ZGB heeft opgenomen en toegepast. Dit deel loopt volledig parallel met het vorige en laat aldus de verrassende tegenstelling tussen rechtsleer en rechtspraak duidelijk tot uiting komen. Ook dit tweede deel is nog louter beschrijvend opgevat. De schrijver is hier in de moeilijke opdracht geslaagd om in zijn onderzoek omtrent de methode telkens de behandelde materiële rechtsvraag zo bondig te schetsen dat hij uit zijn onderwerp niet verdoodde in een bespreking van vraagstukken uit het materiële recht, hoe interessant die ook konden zijn.

Indien de Zwitserse rechter, krachtens art. 1 ZGB zelf, een aanvullende vrije rechtsvinding moet erkennen, valt het eerst en vooral op dat slechts heel uitzonderlijk beroep gedaan wordt op art. 1. Daarentegen wordt in feite de wet wel veelvuldig door de rechter aangevuld.

De Zwitserse rechter blijft, ondanks de tekst die hem bevrijdde, steeds, zoals het bij ons het geval is, de wet als leemten-vrij beschouwen. Hij blijft methodes aanwenden waarmede hij uit de wet de norm beweert te trekken die er niet in te vinden was. Rechtspraak contra legem wordt anderzijds met of zonder beroep op art. 1 ZGB uitgesloten.

Gelijklopend met het eerste deel, wordt hier in de rechtspraak onderzocht welke methode van wetsinterpretatie wordt toegepast, en het blijkt dat meerdere methodes samen worden aangewend. In dit onderzoek wordt vastgesteld hoe moeilijk in de rechtspraak de grens te trekken is tussen wetsverklaring en aanvulling van leemten.

Op te merken valt dat in principe de rechtspraak het recht erkent voor de rechter om het al dan niet voorhanden zijn van een leemte evenzeer te erkennen alsof hij wetgever ware, zoals hij ze op dezelfde wijze zal aanvullen. De praktijk echter biedt hiervan zeer weinig toepassingen.

Het begrip van de leemte in de rechtspraak wordt dan t.o. van dit met de rechtsleer onderzocht.

Zeer belangrijk lijkt ons hier de mogelijkheid voor de rechter om een leemte te erkennen wanneer de toepassing van een wettelijke bepaling t.a. van de zin en de samenhang van de gehele rechtsorde, volgens hem tegen de wil van de wetgever zou ingaan.

Heel anders dan door de wetgever bedoeld was en door de doctrine voorgehouden, worden de leemten door de rechtspraak aangevuld. Deze blijft de methode der wetsverklaring ook voor de aanvulling van leemten aanwenden evenzeer als een fictieve erkenning van niet aanwezige feitelijke toedracht.

Een casuïstische methode met beroep op de billijkheid en het rechtsgevoel wordt eveneens aangewend. In de regel wordt dit echter niet uitdrukkelijk gedaan,

en zullen de uitgedrukte motieven doorgaans de werkelijke, intuïtieve gevoelsbeweegredenen verduiken. Waar de Zwitserse rechter zich op billijkheid en rechtsgevoel beroept, doet hij het herhaaldelijk buiten het gebied dat hem daartoe door art. 4 ZGB is toegemeten ⁽²⁾, en dit ondanks het voorschrift van art. 1 ZGB dat hem oplegt een algemene abstracte regel te formuleren tot oplossing van het concrete te beslechten geval. De tegenstelling tussen doctrine en rechtspraak is hier bijzonder groot vermits de eerste in het toepassingsgebied van art. 4 ZGB ten voordele van art. 1 ZGB wil beperken. In de rechtspraak is een tegengesteld streven waar te nemen.

De aanwending van de door art. 1 ZGB voorgeschreven hulpmiddelen wordt dan zorgvuldig nagegaan, nl. het inachtnemen van « bewährte Lehre und Ueberlieferung — les solutions consacrées par la doctrine et la jurisprudence ».

Vooreerst de rol van de precedënten, die reeds gezagvol kan blijken vooraleer zij als *Bewährte Ueberlieferung* kunnen aangemerkt worden.

Ik heb vroeger reeds de gelegenheid gehad op deze belangwekkende Zwitserse praktijk van de publicatie der arresten te wijzen, welke voor navolging vatbaar blijkt (Zie Jan Ronse, *Rechtsvernieuwing — Rechtsverfijning*, R. W. 1951-52, 303-304).

In het kader van deze eigenaardige Zwitserse praktijk onderzoekt de schrijver de rol der uitspraken als precedënten en het voorkomen van « Praxisänderungen ».

Als « *Bewährte Lehre* » wordt de rechtsleer in de gerechtelijke uitspraken grondig besproken, met inbegrip van de buitenlandse doctrine, zij het om het eigen nationaal recht beter tot zijn recht te laten komen. De rechter beklemtoont met overtuiging zijn vrijheid t.o. van de rechtsleer, maar hij houdt er zorgvuldig rekening mede, vooral wanneer zij de critiek van een bestaande praktijk maakt. (Er weze hierbij opgemerkt dat het Bondsgerecht in tegenstelling met het Franse en Belgische Hof van Verbreking of de Hoge Raad der Nederlanden, uitdrukkelijk stelling neemt, t.o. van de literatuur welke er met naam en toenaam wordt aangeduid).

De rechtspraak heeft aan de hulpmiddelen, door art. 1 ZGB voorgeschreven, andere hulpmiddelen toegevoegd. Dit betreft vooral de rechtsvergelijking welke in tegenstelling met onze praktijk, een overwegende rol in de rechtspraak speelt. Niet alleen vreemde literatuur maar ook wetgeving en rechtspraak worden er aangehaald en besproken, hetzij om deze te volgen hetzij om de tegengestelde oplossing meer relief te geven.

Verder gelden de algemene rechtsbeginselen, rechtspraak, en ten slotte ook, in zekere mate, de nieuwe wetsontwerpen.

Het besluit van dit tweede deel leidt tot de vaststelling hoe gering de betekenis van art. 1 ZGB voor de praktijk van de rechtspraak blijkt te zijn. De rechter blijkt weigerachtig om het gezag aan te wenden dat hem door de wetgever wordt gegeven, en zal leemten niet uitdrukkelijk erkennen, maar aanvullen met behulp van een fictieve wetsinterpretatie of fictief aanwezig achten van een feitelijke toedracht welke de toepassing van een bestaande norm mogelijk maakt.

De klaarheid en waarheid die door de Wetgever was nagestreefd werd niet verwezenlijkt. In de aangewende hulpmiddelen streeft de rechter vooral naar gebondenheid in de vorming van het recht door de rechtspraak, desnoods door beperking van zijn eigen vrijheid. Maar anderzijds is een grote afstand waar

te nemen tussen de werkelijke en de uitgedrukte motieven der rechtspraak.

M.a.w. ondanks de vrijmakende tekst van art. 1 ZGB blijkt de Zwitserse rechtspraak grondig verwant met de onze.

Het derde deel bevat dan de kritische beschouwingen waartoe de twee vorige, hoofdzakelijk beschrijvende delen, de schrijver hebben geleid.

Dit scheppende gedeelte is opgebouwd op de vaststelling van de grondige tegenstelling tussen rechtsleer en rechtspraak t.a. van de methode van rechtsvinding. Beide houdingen worden dan vooreerst kritisch gewaardeerd, terwijl naar de oorzaak van het verschil wordt gezocht. Daarom behandelt de schrijver eerst de vraag of het past dat de rechter zou geroepen worden tot aanvulling van de wet. Hij bewijst daartoe eerst de onvermijdelijkheid van leemten in de wet. Vervolgens wordt historisch nagegaan hoe het probleem werd opgelost. Het rechtsvergelijkend materiaal is hier eens te meer overvloedig. Na deze bevoegdheidsvraag, onderzoekt hij welke methode de rechter in de verwezenlijking van deze opdracht moet volgen.

De auteur verdedigt dan met overtuiging het principe van de wenselijkheid ener wettelijke regeling van het methodeprobleem, ondanks de bezwaren welke men daartegen heeft aangevoerd.

Welke methode zal de wetgever dan voorschrijven?

In deze bladzijden weerhoudt de schrijver dan het beste wat rechtsleer en rechtspraak, t.a. van de dubbele opdracht van het recht, gerechtigheid en rechtszekerheid, bieden. Deze methode van rechtsvinding zal de beste zijn, welke het meest aan beide vereisten samen kan voldoen: « *Gerechtigkeit und Rechtssicherheit verhalten sich eben so zueinander als lägen sie in den Waagschalen: Hebt sich die eine, so sinkt die andere. Ein Optimum lässt sich dann erreichen, wenn die beiden Waagschalen ausbalanciert sind. So ist auch hier eine Lösung zu wählen, die solchem Gleichgewicht nahekommt, die unter möglichst weitgehender Beachtung der Forderungen der Rechtssicherheit ein Höchstmass an Gerechtigkeit gewährleistet* » (blz. 246).

De gerechtigheid vergt dat aan de rechter grote vrijheid worde gelaten, hetgeen verwezenlijkt wordt wanneer hij mag uitspreken alsof hij wetgever ware. Dit sluit dan tevens de louter casuïstische methode uit, vermits deze inbreuk pleegt op de rechtsgelijkheid welke een der postulaten van de gerechtigheid is.

De rechtszekerheid vordert dat de rechter in de rechtsvinding zou uitgaan van objectief vast te stellen gronden: de rechtspraak moet voorzienbaar zijn ter verwezenlijking van de rechtsvrede (in dezelfde zin als waarin deze uitdrukking werd gebruikt boven Verbr. 31 Januari 1935, Pas. 1935, I, 135), ook opdat talrijke processen zouden kunnen voorkomen worden. Dit stelt dan ook een vereiste van continuïteit.

Daarom moet de rechterlijke « vrijheid van de wetgever » gebonden worden, zonder dat hierdoor echter terug zou gegrepen worden tot onwaarheid noch onklarheid. De auteur verdedigt dan, hierop steunende, de stellingen welke hij tot slot als nieuwe formulering voor art. 1 Z.G.B. voorstelt:

§ 1. « *Das Gesetz findet auf alle Rechtsfragen Anwendung, für die es nach Wortlaut oder Auslegung eine Bestimmung enthält.* » (ongewijzigd)

§ 2. « *Kann dem Gesetz keine Vorschrift entnommen werden, so soll der Richter nach Gewohnheitsrecht und, wo auch ein solches fehlt, nach der Regel entscheiden, die er als Gesetzgeber aufstellen würde.* » (ongewijzigd)

- § 3. »Bei der Lückenausfüllung wendet er die für ähnliche Verhältnisse gegebenen gesetzlichen Vorschriften in entsprechender Weise an und lässt sich durch die aus dem Geiste der Rechtsordnung sich ergebenden Grundsätze leiten.
- § 4. »Von bundesgerichtlichen Präjudizien weicht er nur ab, wenn besondere Gründe dies rechtfertigen.
- § 5. »Bewährte Lehre und Ueberlieferung beraten ihn; durch Vergleichung mit fremden Recht lässt er sich anregen.« (blz. 275 - 276).

Hij wijst er dan ten slotte op dat de praktijk de aldus voorgestelde regel in menig opzicht reeds verwezenlijkte.

Men zal uit de bespreking van deze merkwaardige studie reeds kunnen afleiden dat de opmerking die welter ter gelegenheid van de uitvaardiging van art. 1 Z.G.B. werd gemaakt, veel waarheid inhield: het voorschrift hoort veel meer in de rechtsleer dan in een wetboek thuis, en de schrijver zal wellicht niet iedereen volledig van het tegenovergestelde kunnen overtuigen. Toch blijkt ook de opvatting van Geny juist te zijn waar hij schreef dat zelfs indien deze tekst alle praktische draagwijdte zou missen, de gezagvolle formulering in een hooggeprezen wetboek, een onvervangbare bijdrage is in het debat omtrent de methodes van rechtsvinding (Geny, Methode d'interpretation et sources en droit privé positif, 2de uitgave, blz. 201 in medio). Wellicht is het deze onvolkomenheid, als stelling rechtsvoorschrift, die van art. 1 Z.G.B. en, tevens ook van de meesterlijke studie van Dr Meier-Hayoz, een document maakt dat over de grenzen van Zwitserland heen meer dan als rechtsvergelijkend materiaal een onmiddellijke waarde voor de studie der methode doet verkrijgen.

Dit werk verdient dan ook, omwille van het behandelde onderwerp, en vooral wegens de uitmuntende wijze waarop dit werd gedaan een ruime belangstelling in de Belgische rechtswetenschap.

Jan Ronse.

(1) Het is wellicht niet overbodig te dezer gelegenheid de Duitse en Franse tekst van art. 1 ZGB af te drukken.

Art. 1 ZGB *Anwendung des Rechts.*

«Das Gesetz findet auf alle Rechtsfragen Anwendung, für die es nach Wortlaut oder Auslegung eine Bestimmung enthält.

Kann dem Gesetze keine Vorschrift entnommen werden, so soll der Richter nach Gewohnheitsrecht und, wo auch ein solches fehlt, nach der Regel entscheiden, die er als Gesetzgeber aufstellen würde.

Er folgt dabei bewährter Lehre und Ueberlieferung.

Art. 1 CCS *Application de la loi.*

«La loi régit toutes les matières auxquelles se rapportent la lettre ou l'esprit de l'une de ses dispositions.

A défaut d'une disposition légale applicable, le juge prononce selon le droit coutumier et, à défaut d'une coutume, selon les règles qu'il établirait s'il avait à faire acte de législateur. Il s'inspire des solutions consacrées par la doctrine et la jurisprudence.»

(2) Art. 4 ZGB *Richterliches Ermessen.*

«Wo das Gesetz den Richter auf sein Ermessen oder auf die Würdigung der Umstände oder auf wichtige Gründe verweist, hat er seine Entscheidung nach Recht und Billigkeit zu treffen.»

TIJDSCHRIFTEN

De Gemeentegids, n° 38, Juni 1952 :

Mr G. C. Van der Willegen: Intercommunale samenwerking.

Arbitrale Rechtspraak, n° 377, van Mei 1952 :

Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad, n° 23, van 7 Juni 1952 :

Prof. Mr W. F. Prins : Het toetsingsconflict in Zuid-Afrika.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 4245, van 31 Mei 1952 :

Mr P. W. v. d. Ploeg: Het huwelijksgoederenrecht bij gebreke van huwelijksvoorwaarden in het internationaal privaatrecht. — Dr A. R. de Bruyn, Het fidei commiss de residuo.

N° van 7 Juni 1952 :

Dr A. R. de Bruyn : Het fidei commiss de residuo. — Mr M. H. B. Thissen : Het einde van de bewindvoeringen ex artikel 85 van het besluit Herstel Rechtsverkeer.

Journal des Tribunaux, n° 3941, van 1 Juni 1952 :

Filippo Vassalli, Aspects de la crise du droit de propriété.

N° 3942 van 8 Juni 1952 :

Figon G.: Le secret professionnel des assistantes et assistants sociaux.

Recueil de Jurisprudence du Droit Administratif et du Conseil d'Etat, 2me trimestre 1952 :

M. Letourneur : L'appréciation du fait par le Conseil d'Etat de France. — Rechtspraak van de Raad van State met noten van H. Matton, Maria-Thérèse Bourquin, M. Dumont, André G. De Pover, Féli-M. Rémon, Jean Poorterman.

Revue de Droit Intellectuel, n°s 1-3, 1952 :

R. Mac Dougall : Rêve et réalité. — Rechtspraak.

Revue Pratique du Notariat Belge, n° 2352, 1952 :

Jean Radouant : Les répercussions des difficultés économiques sur le droit français des obligations.

Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation, 22 mai 1952, cahier 20 :

Marcel Lachaze, L'expédition des affaires courantes en période de crise ministérielle.

Caher n° 21 - 29 mai 1952.

Gabolde Christian, Le nouveau statut du personnel communal (Loi du 28 avril 1952).

Cahier n° 22 - 5 juin 1952 :

André Tunc : L'effacement des organes légaux de la société anonyme.

Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie - n° 1 - 1952.

Spranger Eduard, Die Einheit der Wissenschaft, ein Problem. — J.J.M. Van der Ven, Kultur und Recht. — Serge Maiwald, Das Recht als Funktion gesellschaftlicher Prozesse. — W.E. Mühlmann, Aspekte einer Soziologie der Macht.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"